

LATVIJAS NEREDZĪGO BIBLIOTĒKA

Pārskats par darbu 2024. gadā

Saturs

2024. gada vispārīgs raksturojums.....	3
1. Vispārīgs Latvijas Neredzīgo bibliotēkas raksturojums	4
2. Finansiālais nodrošinājums	5
3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums	6
4. Personāls	7
5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība	8
Pielāgotās literatūras pakalpojums reģionā/ Latvijā.....	10
Medijpratība	16
Bibliotēkas informācijas sistēma.....	17
6. Krājums.....	18
Krājuma un datubāzu popularizēšana.....	22
7. Darbs ar bērniem un jauniešiem.....	24
Veiksmīgākie pasākumi, lasīšanas veicināšanas aktivitātes.....	24
8. Novadpētniecība.....	26
9. Projekti	28
11. Publicitāte	29
11. Sadarbības tīkla raksturojums	31
12. Metodiskais un konsultatīvais darbs	34
Pielikumi	37

2024. gada vispārīgs raksturojums

Darba prioritātes un sasniegumi 2024. gadā

2024. gads LNERB bijis darbīgs vairākos aspektos un daudzu svarīgu notikumu piepildīts.

Nozīmīgākais 2024. gada sasniegums, lai arī ne tik apjomīgi kā bija plānots, bijis pielāgoto resursu izmantotāju skaita pieaugums LNERB un citviet Latvijā. (plašāk 10.-16. lpp.) Tas panākts ar neatlaidīgiem un mērķtiecīgiem LNERB vadības atgādinājumiem kolēģiem reģionos par sadarbību, skaidrojot lasītāju iespējas lasīt grāmatas arī tad, ja radušās grūtības to darīt kā līdz šim. (Pamatojums - 2018. gadā ES ratificētais Marrakešas līgums un Autortiesību likuma izmaiņas).

Svarīga bijusi jauna darbības dokumenta – “LNERB Stratēģija 2024 - 2028 gadam” izstrāde, kuras sagatavošanu 2023. gadā aizkavēja gaidāmā bibliotēkas reorganizācija. Stratēģijā izvirzīti nākamo piecu gadu galvenie attīstības un rīcības mērķi un sasniedzamie rezultāti. Lielākoties tie vērsti uz LNERB kā lielākā pielāgoto resursu izdevēja nozīmes sabiedrībā paplašināšanu, nodrošinot ar nepieciešamajiem izdevumu pielāgojumiem jebkuru personu, kam tas nepieciešams (ievērojot Autortiesību likuma 22¹ punktā minētos kritērijus).

2024. gadā ir izstrādāts un apstiprināts jauns LNERB reglaments.

Ikgadēji ir turpināta labā sadarbība ar LNERB vietējo mērķauditoriju, sniedzot tai pielāgotos bibliotekāros pakalpojumus, piedāvājot izstādes un pasākumus viņu interesēm, kā arī iesaistot lasītājus tajos, atraisot viņu radošo potenciālu.

Jauni pakalpojumi, esošo pakalpojumu pilnveide

LNERB kā atbildīgajai institūcijai 2024.gadā lielākā uzmanība bija vērsta uz pielāgoto resursu izdošanu un pārklājuma - to izmantošanas nodrošinājumu visā Latvijas teritorijā. Ja izdošana, galvenokārt, bijusi mūsu bibliotēkas ziņā, tad tālākais darbs varēja risināties tikai ciešā sadarbībā ar septiņu valstspilsētu reģionu un citu Latvijas publisko bibliotēku vadītājiem un bibliotekāriem. Jāatzīst, ka ne visur šis darbs bijis rezultatīvs. (plašāk 11., 34.lpp.)

Kā noderīgs piedāvājums jau otro gadu pēc kārtas ir Medijpratības nedēļā iekļautās apmācības pieaugušajiem, ne tikai tiešās mērķauditorijas jaunākajai paaudzei. (plašāk 16. lpp.)

2024. gadā aktualizētie jautājumi pēc Latvijas Neredzīgo bibliotēkas reorganizācijas

2024. gada 1. jūlijā apritēja gads kopš LNERB reorganizēšanas. Lai nodrošinātu reģionus ar pielāgotajiem resursiem, būtiski ir bijis palielināt to izdošanas apjomu. Paplašinoties pielāgoto resursu izmantotāju lokam, valstī ievērojami audzis pieprasījums pēc grāmatām palielinātā drukā un vieglajā valodā. Neraugoties uz drukāšanas iekārtas tehniskajām problēmām, LNERB spēja izdot par 100 eksemplāriem jeb 10 nosaukumiem palielinās drukas grāmatas vairāk nekā iepriekšējā gadā. Gaidīto finansējumu palielinātās drukas un grāmatu vieglajā valodā tirāžas palielināšanai LNERB saņēma tikai 2024. gada beigās. Tas ir pozitīvs solis uz LNERB tālāku attīstību.

Kā problēmu pielāgotās literatūras lasītāju apkalpošanā iesaistītās bibliotēkas norādījušas darbu divās atšķirīgās bibliotēku informācijas sistēmās un līdz ar to pielāgoto resursu izsniegšanas uzskaiti. Jautājums par BIS Alise iegādi un pielāgošanu tiešās mērķauditorijas apkalpošanai vēl risināms. (plašāk 17., 34.lpp)

Nozīmīgi/jauni projekti

2024.gadā LNERB turpinājusi sadarbību ar citām institūcijām Latvijā, iesaistoties jaunos projektos, veicinājusi iekļaujošas vides un pielāgotu pakalpojumu nodrošināšanu cilvēkiem ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem. (plašāk 28. lpp.)

Citi aktuāli jautājumi

2024. gada datu centra darbības traucējumi LNERB lasītāju apkalpošanu neietekmēja, jo strādājam citā bibliotēku informācijas sistēmā (BIS “Krājuma uzskaites un lasītāju apkalpošanas programma”). Arī dabas stihijas Latvijā izraisītie postījumi LNERB neskāra un neietekmēja.

Kustībā “Restarts lasīšanai” LNERB neieklāvās, bet konsekventi turpināja savas mērķauditorijas iesaisti “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” programmā. Šī iespēja ir neatsverams atbalsts bērniem ar dažādiem lasīšanas traucējumiem. Daļība programmā ļauj iepazīties ar jaunāko literatūru, būt līdzvērtīgiem citiem vienaudžiem, tiek attīstīta arī viņu lasītprasme.

1. Vispārīgs Latvijas Neredzīgo bibliotēkas raksturojums

Īss situācijas apraksts

LNERB ir Kultūras ministrijas pārraudzībā esoša kultūras, izglītības un informācijas iestāde, kas darbojas kā publiskā un speciālā bibliotēka. Tās funkcijas līdz ar 2018. gada 12. oktobrī ES ratificēto Marrākešas līgumu un Autortiesību likuma izmaiņām, kas atvieglo piekļuvi pielāgotiem resursiem personām, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai drukas lasītnespēju citu iemeslu dēļ, ir paplašinājušās. 2024. gadā LNERB pildījusi tai **Deleģēšanas līgumos** paredzēto pārraudzību par valsts pārvaldes uzdevumu izpildi septiņu valstspilsētu un novadu bibliotēkās:

- sniegusi metodisko un konsultatīvo atbalstu pašvaldību publiskajām bibliotēkām lietotāju ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītnespēju apkalpošanā;
- izvērtējusi pašvaldību publisko bibliotēku LNERB iesniegto pārskatu rezultātīvo un finanšu rādītāju izpildi.

Tāpat LNERB ievērojusi **Deleģēšanas līgumu** nosacījumus:

- nodrošinājusi septiņu valstspilsētu un novadu pašvaldību (Balvu un Cēsu novadu, Daugavpils, Jelgavas, Liepājas, Rēzeknes un Ventspils) bibliotēku deponēto reproducēto darbu krājumu sistemātisku papildināšanu;
- sagatavojusi un sniegusi Deponējumu saņēmējam katra ceturkšņa pārskatus par Deponēto krājumu izmaiņām.

Informācija par reģiona bibliotēkām, izglītības iestāžu bibliotēkām, ārējiem apkalpošanas punktiem

Plašāka informācija par LNERB ārējās apkalpošanas punktiem, Latvijas reģionu un citu pašvaldību publisko bibliotēku iesaisti pielāgoto resursu izmantošanā aprakstīta pārskata 10. – 15. lpp.

Tabula Nr1 “Bibliotēku sadarbības modelis”

Bibliotēku sadarbības modelis reģionā	Atzīmēt atbilstošo
Centralizēts	x

2024. gadā izmaiņas bibliotēkas struktūrā nav notikušas. Paplašinot bibliotēkas pielāgoto resursu klāstu, Braila raksta nodaļa pārdēvēta par Braila un pielāgotās drukas nodaļu.

Bibliotēkas akreditācija

Pārskata periodā bibliotēka uz pieciem gadiem akreditēta kā vietējas nozīmes bibliotēka, kas neatbilst LNERB darbībā fiksētai un valstiski apstiprinātai funkcijai – nodrošināt visas Latvijas publiskās bibliotēkas ar pielāgoto literatūru un konsultēt tās darbā ar tiešo mērķauditoriju. Darbības analīze veikta periodā, kad bibliotēka tikai pusgadu strādāja jaunos apstākļos – pēc reorganizācijas, kad bijušās filiāles pievienotas reģionu bibliotēkām. Tādēļ galveno darbības rādītāju salīdzinājumi pēdējo piecu gadu laikā bija neiespējami un grūti novērtējami.

Lielākā daļa no akreditācijas atzinumā minētajiem ieteikumiem izteikti nepamatoti, jo izpildei nepieciešams papildus finansējums (IT biežāka atjaunināšana, grāmatu vieglajā valodā izdošanas resursi, BIS ALISE iegāde un datu integrēšanas tajā) vai cilvēkresursi (dalība starptautiskās organizācijās un zinātniskā darba pilnveidošana).

Divu BIS ("Krājuma uzskaites un lasītāju apkalpošanas programma" un "ALISE") neatbilstība pielāgoto resursu lasītāju un izsniegumu uzskaiti plašākam bibliotēku lokam, ir iepriekš nepārdomātu lēmumu (reorganizācijas) sekas, neatkarīgas no LNERB līdzšinējās darbības.

Savukārt, ieteikums uzlabot LNERB Stratēģiju jau izpildīts, kā arī pārplānots metodiskais darbs ar septiņu valstspilsētu un novadu bibliotēkām.

2. Finansiālais nodrošinājums

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas **finanšu resursus** kopsummā 904 200 EUR izdevumu segšanai 2024. gadā veido:

- valsts budžeta dotācija budžeta programmā 21.00.00 "Kultūras mantojums" 903 180 EUR apmērā pamatdarbības nodrošināšanai;
- ziedojumu un dāvinājumu ieņēmumi 1020 EUR apmērā – ziedojumi pielāgoto grāmatu izdošanai vieglajā valodā un Braila rakstā.

Tabula Nr.2 "Bibliotēkas izdevumi"

	2022	2023	2024
Izdevumi kopā (EUR)	859 400	871 545	904 238
Darbinieku atalgojums (bruto)	743 949	670 732	578 376
Krājuma komplektēšana	3 782	3066	3069
Grāmatu reproducēšana	6151	5113	4965

Salīdzinājumā pret iepriekšējo gadu, izdevumi kopumā palielinājušies par 32 693 EUR jeb 3,75 %. No bibliotēkas pamatbudžeta 64,0 % izlietoti darbinieku atlīdzībai (atalgojumam, valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un pabalstiem), 11,5 % izlietoti precēm un pakalpojumiem darbības nodrošināšanai (galvenokārt telpu nomai, apsaimniekošanai, izdevumiem par elektrību, transporta nomai, reproducēšanas darbu izejmateriālu iegādei), 4,6 % kapitālajiem izdevumiem. 19,9 % kopējo izdevumu ir uzturēšanas izdevumu transferti pašvaldībām.

2024. gadā piešķirtais finansējums atlīdzībai, tajā skaitā atalgojuma palielināšanai, nodrošināja darbiniekiem mēnešalgas, kas nav zemākas kā 71,23% no skalas viduspunkta darbiniekam noteiktajā mēnešalgu grupā, kā arī iespēju veikt darbinieku veselības apdrošināšanu uz gadu, pabalstus un citas atlīdzības izmaksas darbinieku materiālai stimulēšanai.

Pārskata periodā Kultūras ministrija saskaņā 21.03.2024. noslēgto līgumu "Par valsts budžeta finansējuma izlietošanu" piešķīra LNERB papildus finansējumu 57 628 EUR.

Saskaņā ar 2023.gadā noslēgtajiem deleģēšanas līgumiem, Balvu, Cēsu, Daugavpils, Jelgavas, Liepājas, Rēzeknes un Ventspils pašvaldībām valsts pārvaldes uzdevuma izpildei un pārņemto bibliotēku uzturēšanai no LNERB budžeta 2024.gadā pārskaitīts finansējums - uzturēšanas transferti 179 424 EUR. LNERB izskatīja pašvaldību bibliotēku iesniegtos pārskatus/atskaites par rezultātīvo un finanšu rādītāju izpildi pārskata periodā, apstiprināja pārskatos pamatoto izdevumu summas un sniedza savu vērtējumu un secinājumus. Neizlietotie transfertu līdzekļu atlikumi atgriezti valsts budžetā.

Pārskata periodā bibliotēka saņēmusi ziedojumus 1020 EUR, kas izlietoti, apmaksājot tipogrāfijas pakalpojumus grāmatu vieglajā valodā "Pie Omītes" un "Sprīdītis" izdošanai.

LNERB finansējums pārskata periodā nodrošināja bibliotēkas pamatfunkciju veikšanu. 2024. gada beigās piešķirtais papildus finansējums drukas iekārtu un izejmateriālu iegādei paver iespēju 2025.gadā uzsākt pielāgotās literatūras resursu izdošanu tādā apjomā, kas nepieciešams, lai nodrošinātu ar pielāgotās literatūras resursiem iedzīvotājus ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītnespēju LNERB, tās ārējās apkalpošanas punktos un visā Latvijā - 29 reģionu galvenajās bibliotēkās un 14 novadu bibliotēkās, kā tas noteikts konceptuālajā ziņojumā "Par bibliotēku nozares politikas īstenošanas pilnveides pasākumiem" (MK rīkojums Nr.311, 03.05.2022.).

3. Materiālā un tehniskā stāvokļa vērtējums

Bibliotēka atrodas juridiskās personas īpašumā. Visas darbības un plānojumi - ēkas siltināšana vai uzlabojumi, saistīti ar īpašnieku lēmumiem. Līdz ar to ēku rekonstrukcijas projekti nav notikuši. Palielinoties LNERB veidoto pielāgoto resursu apjomam, bija nepieciešama papildus krātuves telpa gan jaunā, gan arī jau esošā palielinātās drukas apmaiņas krājuma izvietojumam, tādēļ 2024. gada martā tika noslēgta vienošanās ar LNERB telpu iznomātāju par papildus 57 m² platības nomu. LNERB saņēma Kultūras ministrijas finansiālu atbalstu šo telpu nomai. Telpa ir labā tehniskā stāvoklī, jo remontēta un pielāgota bibliotēkas vajadzībām tieši pirms izīrēšanas.

No bibliotēkas budžeta līdzekļiem iegādāts televizors *Hisense LED 75" Smart*, kas tiek izmantots, lai tehniski un vizuāli uzlabotu pasākumu norisi. Svarīgi, ka tas ir mobils nevis stacionārs, jo pasākumi tiek organizēti gan lasītavas, gan semināru telpās. Bērniem un jauniešiem ir pieejams neliels atpūtas stūrītis ar viņiem atbilstošu literatūru, spēlēm un rotaļlietām.

Tabula Nr.3 "Bibliotēkas iekārtas un IT aprīkojums"

	Darbiniekiem (skaits)	Lietotājiem (skaits)	Vērtējums (- cik gadus veca ir tehnika)
Serveri	1	-	Eksploatācijā no 2019.gada
Datori: 35	32	3	Eksploatācijā līdz 5 gadiem - 12 no 5 līdz 10 gadiem - 8 vecāki par 10 gadiem - 15
Printeri: 11	8	3	Eksploatācijā no 5 līdz 10 gadiem - 6 vecāki par 10 gadiem - 5 t.sk., Braila raksta printeri - 3
Skeneri: 5	4	1	Eksploatācijā līdz 5 gadiem - 3 vecāki par 10 gadiem - 2
Multifunkcionālās iekārtas: 9	6	3	Eksploatācijā līdz 5 gadiem - 2 no 5 līdz 10 gadiem - 4 vecāki par 10 gadiem - 3
Palielināšanas iekārtas:		3	vecākas par 10 gadiem - 3

LNERB darbinieku un lietotāju IT aprīkojums ir samērā nolietots, to remonta izmaksas 2024. gadā sastādījušas 595 EUR. Tādēļ svarīgs ir bez atlīdzības saņemtais LNERB materiāli tehniskās bāzes papildinājums no Kultūras ministrijas - divi jauni portatīvie datori *Dell Latitude* ar datorpiederumiem, kā arī patapinājumā no Kultūras informācijas sistēmu centra (KISC) - 10 lietoti stacionārie datori *Dell Optiplex* ar monitoriem. Bez atlīdzības no AS "Swedbank" LNERB rīcībā

nodota skaņu ieraksta un apstrādes tehnika (mikrofoni, statīvi, digitālais mikseris), kas tiek izmantota skaņu ierakstu procesa uzlabošanai LNERB studijā un kvalitatīvu audiogrāmatu izveidošanai.

Problēmas un to risinājumi materiālā un tehniskā stāvokļa jomā

LNERB darbības paplašināšanai, lai nodrošinātu pielāgoto resursu pieprasījumu Latvijā, jau vairākus gadus vitāli nepieciešama bija drukāšanas tehnikas nomaiņa. Tikai gada beigās saņemtais finansējums šo problēmu atrisinās. Piešķirtie līdzekļi nodrošinās grāmatu palielinātā drukā un vieglajā valodā izdošanas apjomu.

LNERB rīcībā ir nolietojusies un novecojusi Braila tehnika, kas būtiski samazina grāmatu un izdevumu Braila rakstā kvalitāti. Pārskata periodā finansējums šīs tehnikas nomaiņai nav piešķirts. Mazinoties Braila raksta lasītāju skaitam, sākot ar 2024. gadu tika samazināta Braila rakstā izdodamo grāmatu tirāža. Tiek meklēti jauni risinājumi jaunās paaudzes lasītāju piesaistei, tuvākajā nākotnē piedāvājot digitāli lasāmu Braila rakstu.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

4. Personāls

LNERB strādā speciālisti, kas laika gaitā ieguvuši pieredzi darbā ar mērķauditoriju, nodrošina pielāgotās literatūras apriti, kā arī veic kvalitatīvu pielāgotās literatūras reprodukciju audioformātā, palielinātā drukā, vieglajā valodā un Braila rakstā.

Pārskata gada beigās LNERB kolektīvu veido 32 darbinieki. Bibliotekāro darbu veic vienpadsmit strādājošie. Desmit darbinieki iesaistīti reproducēšanas darbu procesos.

Bibliotēkā strādājošo kopējais izglītības līmenis ir labs. Sešiem bibliotekāro darbu veicējiem ir maģistra grāds: pieciem – specialitātē, vienam - citā jomā. Lai gan arī starp reproducēšanas darbā iesaistītajiem ir ar maģistra grādu vai augstāko izglītību ieguvušie, viņu darbu specifikai noderīgāka ir praktiskā profesionālā pieredze.

Lai attīstītu darbinieku kompetences un paaugstinātu kvalifikāciju, LNERB veicina personāla iesaistīšanos dažādos profesionālās pilnveides pasākumos un iespēju robežās finansē mācības. Darbinieki izmantojuši LNB, KISC un citu iestāžu piedāvātos kursus un seminārus. (Pielikums Nr.1) Tiek izmantotas dažādas apmācību formas – gan attālināti, gan klātienē. Par dalību vebinārā “Autortiesības - to regulēšana līgumos, digitālajā vidē un mākslīgā intelekta programmās”, ko organizēja SIA LIBERA, izlietoti 69 EUR. Viens darbinieks 2024. gadā uzsācis bakalaura studijas LU Informācijas un bibliotēku nodaļā.

Bibliotēkā strādā piecas personas ar redzes invaliditāti, no tām viena neredzīga, četras - vājredzīgas. Divas personas – ar cita veida invaliditāti. Bibliotēkas darbiniekiem ar invaliditāti tiek nodrošināta atbilstoša pieejamība darba videi un tehniskajiem palīglīdzekļiem, kā arī pielāgota darba pienākumu izpildei nepieciešamā informācija. Neredzīgais darbinieks Braila un pielāgotās drukas nodaļā veic atbildīgu darbu, pārbaudot (salasot ar redzīgo redaktoru) sagatavotā Braila teksta atbilstību izdevuma oriģinālam un korektu specifisko Braila zīmju lietošanu.

2024. gadā darba tiesiskās attiecības pārtrauktas ar četriem darbiniekiem, darbā pieņemti – trīs. Viena jaunā māmiņa darbā atgriezusies no bērna kopšanas atvaļinājuma.

Bibliotekārie darbinieki strādā pilnas slodzes, četriem tehniskā darba veicējiem ir nepilnas slodzes (2 - 0,5; 2 - 0,75). Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, samazinājies LNERB amatu vietu skaits - ar 01.01.2024. viena amata vieta (datorsistēmu tehniķis) ir nodota KISC.

Darbs organizēts uz vietas, vai attālināti, ievērojot katra darba specifiku. Veikta kadru rotācija. Bibliotēkas skaņu ierakstus papildinājuši četri brīvprātīgie, kuri grāmatas ielasījuši mājas studijās.

Problēmas un to risinājumi personāla jomā

Gada izskaņā LNERB darbu pārtrauca informācijas resursu apstrādes bibliotekārs, kurš ievadīja datus par grāmatām visos formātos, t.sk. palielinātā drukā un Braila rakstā, kā arī sagatavoja Braila informāciju audiogrāmatām. Uz laiku viņa pienākumus pārņēma citi KAN darbinieki. Jaunam darbiniekam būs vajadzīgs laiks, lai apgūtu sava veida specifiku, kas nepieciešama minēto izdevumu apstrādē un uzskaitē.

Sarežģītāka situācija veidojas, kad nepieciešams nomainīt Braila raksta grāmatu sagatavošanā iesaistītos darbiniekus, jo šai jomā speciālisti sagatavoti netiek. Tāpēc īpaši nozīmīga ir LNERB spēja praktiski apmācīt profesionālus darbiniekus specifiskā reprodukcijas darba veikšanai. Braila un pielāgotās drukas nodaļā strādā darbinieki, kuri beiguši apmācības vieglās valodas grāmatu sagatavošanai.

5. Pakalpojumu piedāvājums un pieejamība

Pēc reorganizācijas, kad LNERB strādājusi bez filiālēm, 2024. gadā apritējis pilns gads. Lai datus salīdzinātu pēdējo trīs gadu griezumā, tabulā galvenie rādītāji norādīti tikai par LNERB.

Tabula Nr.4 “Bibliotēkas pamatrādītāji (pēc LNERB BIS)”

	2022	2023	2024	% salīdzinot ar iepr. gadu
Aktīvo lietotāju skaits	1986	2006	2010	+0,2 %
t. sk. bērni līdz 18.g.	128	181	177	-2 %
t.sk. sistēmas BALSS lietotāji	147	145	222	+2 %
Bibliotēkas apmeklējums	13210	15564	18 568	+19,3
t. sk. bērni līdz 18.g.	483	796	951	
Virtuālais apmeklējums	79525	163747	184063	+12,4 %
Sociālo tīklu apmeklējums	201320(sk.)	163747	163761	
Izsniegums kopā	52483	60018	70105	+16,8
audiovizuālie dokumenti	25479	33014	34905	+5,73
no tiem audiogrāmatas	20943	28183	29625	+5,12
no tiem audiožurnāli	202	634	490	
no tiem mūzikas CD un DVD	4334	4197	4790	
digitālie dokumenti	11114	8677	16095	+86 %
no tiem izsniegti USB	7714	4246	7766	+83 %
no tiem lejupielādēti attālināti (BALSS)	3280	4229	8116	+92 %
no tiem e-žurnāls “Doma”	120	202	213	+5,4 %
grāmatas palielinātā drukā	4407	6638	8907	+34 %

grāmatas Braila rakstā	2425	2530	1533	-39,4%
seriālizdevumi Brailā	307	297	305	+2,7 %
grāmatas parastajā iespiedrakstā	4155	4214	4844	+15 %
seriālizdevumi par. iespiedr.	4562	4604	3399	-26 %
citi dokumenti (spēles, mapes, kartogrāfiskie)	34	44	117	+166 %
Izsniegums bērniem līdz 18.g.	826	1148	762	-33,6 %

LNERB BIS reģistrēto lasītāju skaits 2024. gadā pieaudzis nedaudz (0,2 %). No 2010 reģistrētajiem lasītājiem 1618 ir pielāgotās literatūras izmantotāji (63 neredzīgie, 350 vājredzīgie, 1205 ar citādām lasīšanas grūtībām). 207 lasītāji, kas pielāgotos resursus izmanto Latvijas publiskajās bibliotēkās un skolās, nav reģistrēti ne LNERB, ne BIS ALISE, jo sistēmas ir atšķirīgas. Tas tiek fiksēts Excel tabulās, LNERB BIS "Piezīmēs" norādot lasītāju skaitu, kuri lasa pielāgoto literatūru.

Pārskata periodā par 19,3 % palielinājies bibliotēku apmeklējumu skaits, virtuālais apmeklējums – par 12,4 % (plašāk 29.-30.lpp.) Tas apstiprina lasītāju pieaugošo interesi par LNERB pakalpojumiem un piedāvātajiem resursiem.

Kopējais dokumentu izmantojums 2024. gadā palielinājies par 16,8 % No kopējā krājuma izsnieguma 56955 ir LNERB pielāgotie resursi. Pieaug tendence lasītājiem vairāk izmantot digitālos resursus. Audiogrāmatu digitālā izmantošana USB (+92%) un lejupielādējot no sistēmas BALSS (+83%) vidēji pieaudzis par 90 %, bet audiogrāmatas CD_mp3 formātā - tikai par 5,12 %

Latvijas bibliotēkās un sociālajās iestādēs, palielinoties pieprasījumam pēc palielinātās drukas grāmatām, mainījies arī reproducēto resursu palielinātā drukā (+34%) un Braila rakstā (-39,4 %) izmantojuma samērs. Nedaudz palielinājies seriālizdevumu Braila rakstā izmantojums (+2,7 %)

Parastajā iespiedrakstā iespiesto grāmatu izsniegums pieaudzis par 15 % Krietni mazāk izsniegti žurnāli (-26%). Ievērojami plašāk (+166 %) bibliotēkā uz vietas izmantoti citi dokumenti - mapes, taktilās kartes un spēles.

Grāmatu vieglajā valodā izsniegums iekļauts katrā pielāgojuma formātā. Kopējais izsniegums – 3218 eksemplāri, no tiem 198 audioformātā, 1283 palielinātā drukā un 24 Braila rakstā.

Bibliomāts (grāmatu pakomāts) LNERB nav iegādāts, un, ņemot vērā mērķauditorijas apkalpošanas vajadzības, nav arī aktuāli. Saistībā ar LNERB specifiku un cita veida pielāgotajiem resursiem, tās lietotāji E-grāmatu bibliotēku neizmanto.

Sabiedrības, lasītāju viedokļa izziņāšana par bibliotēkas darba kvalitāti, to rezultāti

Pārskata periodā veikta aptauja, lai izziņātu septiņu pielāgoto literatūras bibliotēku (PLB) lasītāju viedokli par mūsu piedāvāto resursu kvalitāti un tematisko aptvērumu. Tika saņemti ieteikumi izdevumu izvēlei 2025. gada reproducēšanai. Lielākoties tika ieteikti darbi par vēsturi, ceļojumiem, dzimtas un dzīves stāstiem un savstarpējām attiecībām.

No savstarpējām sarunām nemainīgi tiek izcelta ciešā sadarbība starp bibliotekāru un lasītāju. LNERB lasītāji uzticas un paļaujas uz bibliotekāru ieteikumiem un zināšanām, gan izvēloties jaunāko literatūru, gan uzzinot aktuālo informāciju par sev interesējošām tēmām.

Aktuāli ir bibliotēkas organizētie pasākumi, lekcijas un izstādes, kuras papildus izglītojošai un kultūras funkcijai sniedz nozīmīgu saskarsmes, informācijas un pieredzes apmaiņas iespēju. Būtiska tiešās mērķauditorijas vajadzība ir pēc kultūras pasākumiem (koncertiem, izstādēm), kuros nodrošināta informācija pielāgotā formātā, kā arī tiek dota iespēja piedalīties un paust savus radošos talantus.

Bibliotēkas pieejamība un pakalpojumi personām ar īpašām vajadzībām – īss situācijas raksturojums

LNERB pakalpojumi un pasākumi paredzēti galvenokārt bibliotēkas tiešajai mērķauditorijai – neredzīgām, vājredzīgām vai personām ar redzes traucējumiem, vai citādām lasīšanas grūtībām.

Ap bibliotēku ir speciāli aprīkota vide, lai izmantojot balto spieķi vai suni-pavadoni, jebkurš redzes invalīds var patstāvīgi apmeklēt bibliotēku. LNERB atrodas ēkā, kam nodrošināta piekļuve arī personām ar kustību traucējumiem.

Lietotājiem ar redzes traucējumiem tiek nodrošināts pakalpojums – grāmatu priekšā lasīšana. Lasītāji uz klausīšanos ierodas gan grupā, gan individuāli. Bieži vien pēc lasīšanas seko domu apmaiņa un debates par dzirdēto. Pārskata periodā veikti 166 priekšā lasījumi, pakalpojuma sniegšanas kopējais laiks - 151 stunda. Lasīšanas tēmu vai konkrēto darbu izvēlas lasītāji, vai to piedāvā bibliotēkas darbinieki.

LNERB tiešajai mērķauditorijai bibliotekāri Braila rakstā bibliotekāri izdrukā nepieciešamos materiālus, pasākumu programmas, dziesmu tekstus, ēdienkartes vai TV programmas. Bibliotēkā neredzīgiem lietotājiem tiek piedāvāta iespēja pašiem strādāt ar tekstiem un veikt to izdrukā uz Braila raksta tehnikas, kā arī saņemt iesiešanas pakalpojumu. Arī pasākumos un izstādēs apmeklētājiem tiek nodrošināta informācija audio formātā, palielinātā drukā un Braila rakstā. 2024. gadā veiktas 494 izdrukas.

Svarīgākā informācija par LNERB un tās pakalpojumiem bibliotēkas tīmekļvietnē pielāgota vieglajā valodā. Imigrantiem LNERB piedāvā grāmatas vieglajā valodā sekmīgai latviešu valodas apguvei.

Pielāgotās literatūras pakalpojums reģionā/ Latvijā.

LNERB resursi

LNERB ar pielāgotajiem resursiem nodrošina visas bibliotēkas Latvijā, kas sniedz pakalpojumu personām, kurām ir Autortiesību likuma 22¹ punkta kritērijos minētās redzes vai lasīšanas grūtības, kā arī piegādā izdevumus sociālās aprūpes iestāžu klientiem un skolu audzēkņiem. 2024. gadā LNERB kopīgais krājums (LNERB un pielāgotās literatūras bibliotēkās (PLB)) papildināts ar **2270 pielāgotās literatūras vienībām** (257 nosaukumiem). 1119 vienības reģistrētas LNERB krājumā, ar 1151 eksemplāriem papildināti deponētie krājumi septiņās pielāgotās literatūras bibliotēkās. Gada laikā dažādos formātos reproducēti vai adaptēti vieglajā valodā 254 eksemplāri.

Tabula Nr.5 “Pielāgotā literatūra LNERB un PLB krājumos” (vienībās)

	2024. jaunieguvumi			Gada beigās		
	LNERB/v.v.*	PLB/v.v.**	Kopā/v.v. #	LNERB/v.v. *	PLB/v.v. **	Kopā/ v.v. #
Grāmatas palielinātajā dr.	255/5	255/5	510/10	1077/56	907/40	1984/96
Audiogrāmatas	580	812	1392	12416/12	17916/	30332/12
Grāmatas Braila r.	96/15		96/15	5451/56	1529/28	6980/84
Digitālie resursi	112/1		112/1	2595/3		2595/3
Parastā dr. v.v.	76/76	84/84	160/160	175/175	148/148	323/323
Piel.resursi kopā	1119/97	1151/89	2270/186	21714/302	20500/216	42214/518

* LNERB krājumā/ t.sk. vieglajā valodā

**Pielāgotās literatūras bibliotēkās/ t.sk. vieglajā valodā

kopējais izdevumu skaits/ tai sk. vieglajā valodā

LNerB ikgadēji visvairāk tiek izdotas LNerB Skaņu un informācijas tehnoloģijas nodaļā (SIITN) ielasītās audiogrāmatas. 2024. gadā reproducēti **84 daļdarbi**, no tiem četras grāmatas ielasījuši brīvprātīgie mājas studijās, tālākā failu apstrāde veikta SIITN. Jaunie ieskaņojumi tiražēti 1392 CD_mp3 eksemplāros. Noslēdzies kultūrvēsturiskā mantojuma digitalizācijas process - digitalizētas pēdējās 30 audiokasetes. Kopā ar ielasītajām grāmatām tās sastāda 112 digitālas vienības.

Pārskata periodā palielinātā drukā reproducēta 51 grāmata (tiražēta 510 eksemplāros), viena no tām – vieglajā valodā, 17 grāmatas (96 ekseplāri) - Braila rakstā, piecas adaptētas vieglajā valodā. Gadā bibliotēku krājumi papildināti ar septiņām grāmatām (160 eksemplāri) vieglajā valodā parastajā iespiedrakstā. No tām 3 izdotas LNerB (1 kā oriģināldarbs, divas adaptētas), pavisam 54 eksemplāri. 3 grāmatas (105 eksemplāros) iegūtas projektā, sadarbojoties ar organizāciju “Papardes zieds”. Viens izdevums iegādāts komplektēšanā.

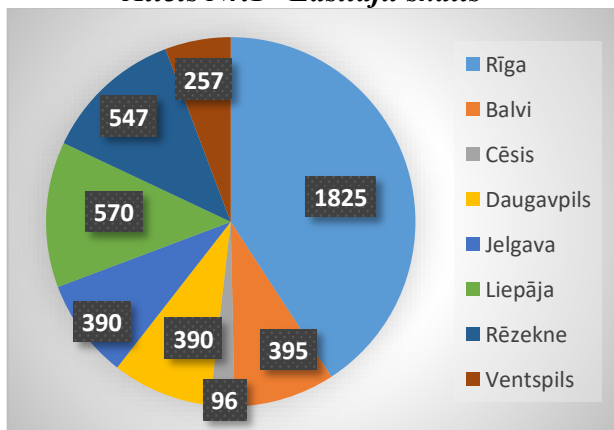
Noslēdzot 2024. gadu, pavisam LNerB krājumā ir **21714, deponētajos krājumos – 20500 pielāgotās literatūras vienības. Lasītājiem Latvijā pieejamie pielāgotie resursi sastāda 42 214 vienības, tai skaitā 518 grāmatu eksemplārus vieglajā valodā dažādos formātos.**

Lasītāji un izsniegums – vispārīgs raksturojums

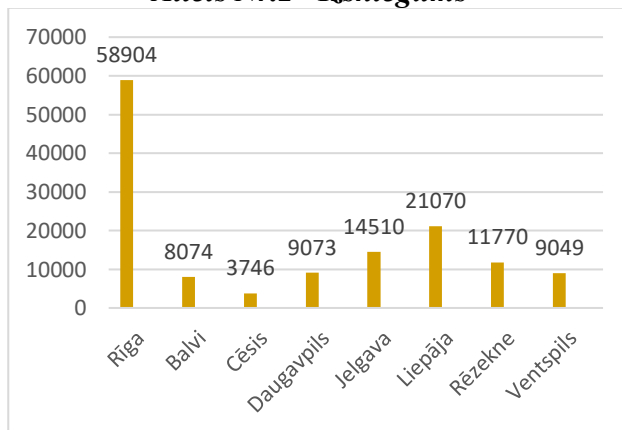
Plašo un daudzveidīgo pielāgojumu izmanto lasītāji LNerB un PLB, ārējās apkalpošanas punktos (sociālajās iestādēs, biedrībās, skolās) un publiskajās bibliotēkās visā Latvijā. Līdz ar to kopējais pielāgoto resursu pārklājums Latvijā (kā liecina BIS lasītāju un izsniegumu skaits) ir daudz apjomīgāks nekā reģistrēts elektroniski kādā no BIS (LNerB vai ALISE)

Pielāgoto resursu izmantotāju aptvērums un izsniegto pielāgojumu skaits Latvijā:

Attēls Nr.1 “Lasītāju skaits”

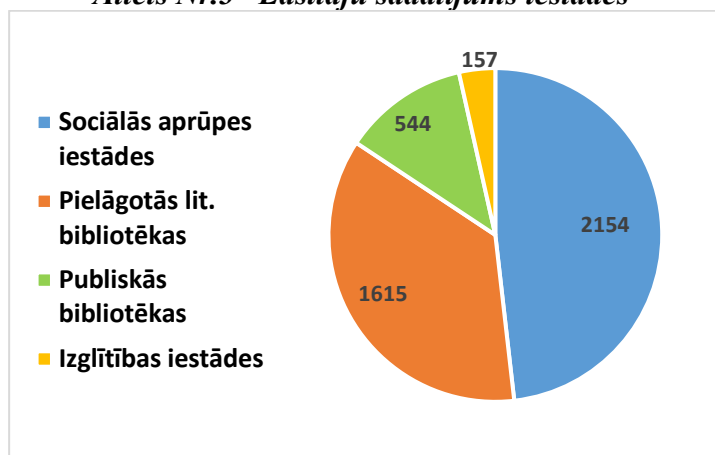
Attēls Nr.2 “Izsniegums”

Pielāgoto resursu izmantojums septiņās valstspilsētu bibliotēkās, kuras LNerB iesniedz pārskatu par valstsuzdevuma izpildi, ir krietni atšķirīgs gan apkalpojamo iestāžu ziņā, gan lasītāju aptvērumā un resursu izsniegumā. Pavisam Latvijā LNerB pielāgotos resursus **369** iestādēs izmanto **4470 lasītāju**. Gada laikā katrs no viņiem izmantojis **vidēji 30,5** pielāgotās literatūras vienības, sasniedzot kopējo izsniegumu **136 196** vienības. Pielāgotās literatūras lasītājs var izvēlēties izdevumus dažādos reproducējumos – piemēram, gan lasot palielināto druku, gan klausīties audiogrāmatas.

Lielāko lasītāju skaitu – 2154, veido klienti sociālās aprūpes iestādēs, no tiem **1180** LNerB. PLB pielāgoto literatūru izmanto 1615 lasītāji, no tiem **438** LNerB.

Attēls Nr.3 “Lasītāju sadalījums iestādēs”

Kopumā lasītāji visvairāk izvēlas audiogrāmatas un grāmatas palielinātā drukā. No **3558 audiogrāmatu lasītājiem**, 1738 tās lasa CD_mp3 formātā, 1820 – digitāli.

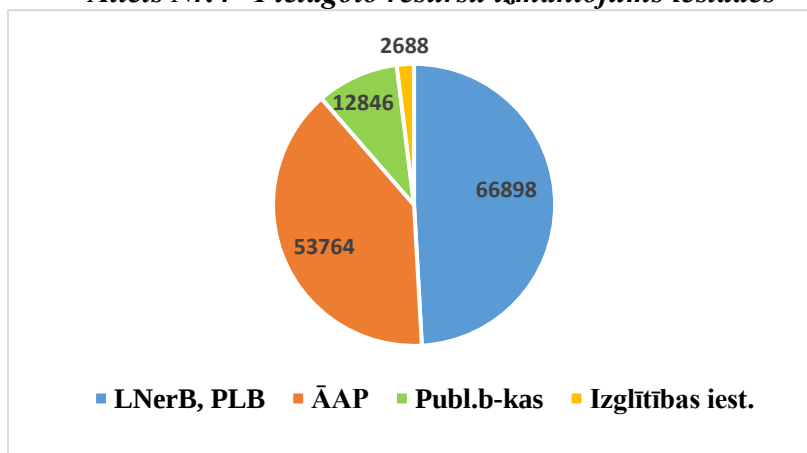
Tabula Nr.6 “Lasītāju sadalījums pēc izmantotajiem pielāgotajiem resursiem”

Lasa	LNerB, PLB	ĀAP	Publ.b-kās	Izglītības iest.	Pavisam
Audiogrāmatas	1969	1356	142	91	3558
t.sk. digitāli (USB)	744	408	65	78	1295
t.sk. BALSS	350	8	16	151	525
Palielināto druku	853	896	203	14	1966
Braila r.grāmatas	137				137
Vieglās valodas gr.	251	310	70	45	676
Mācību literatūru	4			2	6

Lielākais skaits audiogrāmatu lasītāju apmeklē pielāgotās literatūras bibliotēkas vai uzturas sociālajās iestādēs. Trešais lasītāju visvairāk pieprasītais ir saturiskais pielāgojums - vieglāk uztveramās, adaptētās grāmatas vieglajā valodā. Arī no **1966** grāmatu palielinātā drukā lasītājiem 1749 reģistrēti minētajās iestādēs. Jāuzteic 151 LNerB lejupielādes sistēmas BALSS izmantotāji Latvijas skolās.

Atbilstoši lasītāju skaitam iestādēs, sadalās arī pielāgoto resursu izsniegums tajās. No kopējā izsnieguma apjomīgais resursu izmantojums fiksēts LNerB un PLB (66898 vien.), kā arī ārējās apkalpošanas punktos sociālajās iestādēs (12846 vien.).

Attēls Nr.4 “Pielāgoto resursu izmantojums iestādēs”

PLB ir atšķirīgs gan kopējais izsnieguma apjoms, gan pa noteiktiem pielāgoto resursu veidiem. Visapjomīgais izsniegums ir LNERB – **58904** pielāgotās literatūras vienības, kas ir **aptuveni 1/3 daļa no kopējā**.

Tabula Nr.7 “Izsniegums pa pielāgojumu veidiem LNERB un PLB”

Bibliotēkas	Vieglā.val.	Audio	USB	BALSS	Pal.dr.	Br.r.	Audio ž.	Dig.	Br.r.ž.	Pavisam
LNERB	3787	46789	8768	8116	9550	1557	703	213	305	58904
Balvi	121	5011	690	450	1344	149	1570	1476	0	8074
Cēsis	4	3333	1546	910	267	42	93	69	11	3746
Daugavpils	223	7023	2691	345	1417	270	205	129	158	9073
Jelgava	106	14130	6992	502	337	2	41	17	0	14510
Liepāja	838	15256	11018	786	4346	487	936	177	45	21070
Rēzekne	435	8568	674	184	2676	315	165	6	46	11770
Ventspils	55	8584	3698	905	309	120	36	22	0	9049
	5569	108694	36077	12198	20246	2942	3749	2109	565	136196

Latvijā kopumā visvairāk izsniegtas audiogrāmatas (108694 vien.) dažādos formātos un 20 246 grāmatas palielinātā drukā. Pārskata periodā labs izsniegums bijis LNERB audiožurnālam “Doma” (gan USB, gan digitāli), salīdzinoši maz izmantotas Braila grāmatas (2942) un seriālizdevumi Braila rakstā (565).

Situācija Latvijas publiskajās bibliotēkās un izglītības iestādēs.

LNERB un PLB noslēgušas SBA vienošanos ar 295 publiskajām bibliotēkām, taču aktīva sadarbība 2024. gadā noritējusi ar 232 no tām. Vislielākais aptverto bibliotēku skaits ir LNERB – **69**, bet, kā redzams tabulā, aktīva grāmatu apmaiņa pārskata periodā notikusi ar **24** no tām (kopā 180 lasītāji). Tā kā iepriekšējās Vienošanās neatspoguļo pārmaiņas LNERB pielāgoto resursu klāstā, kā arī daudzviet mainījušies bibliotēku vadītāji, 2024. gadā turpināta SBA Vienošanās atjaunošana. LNERB direktore, uzrunājot reģiona un citas publiskās bibliotēkas, plaši skaidrojusi kolēģiem kā strādāt ar potenciālajiem pielāgotās literatūras lasītājiem viņu pakļautībā esošajās pagastu bibliotēkās - kā piedāvāt un izmantot LNERB pielāgotos resursus.

Sadarbība ar publiskajām bibliotēkām septiņās PLB vērtējama ļoti atšķirīgi. Labi darba rādītāji sasniegti Daugavpils, Rēzeknes, Jelgavas un Balvu pielāgotās literatūras bibliotēkās. Lielāks lasītāju skaits sasniedzams Cēsīs un Ventspilī. Līdz ar lasītāju skaitu proporcionāli veidojas arī izsniegums. Kā tabulā vērojams, kopīgo izsniegumu veido **LNERB (vairāk nekā pusi)** un Jelgavas, Daugavpils, Balvu un Rēzeknes bibliotēkas.

Tabula Nr.8 “Sadarbība ar publiskajām bibliotēkām un skolām Latvijā”

LNERB un PLB	Publiskās bibliotēkas			Izglītības iestādes		
	B-kas	Lasītāji	Izsniegums	Skolas	Lasītāji	Izsniegums
LNERB	24	180	7611	7	27	36
Balvi	29	73	743	1	5	22
Cēsis	23	8				
Daugavpils	15	90	896	2	21	12
Jelgava	40	77	2115	2	103*	2617*
Liepāja	38	26*	609*			
Rēzekne	32	75	529	1	1	1

Ventspils	31	23	343			
Pavisam	232	544	12846	13	157*	2688

*Reģistrēti LNERB BIS

LNERB, PLB publiskajām bibliotēkām un skolām pielāgotos resursus izsniedz SBA kārtā, bet tālākā izsniegšana automātiski nav iespējama, jo nav BIS saderība. Tikai Dienvidrietumu bibliotēka Liepājā iereģistrējusi LNERB BIS pielāgojumu lietotājus no novadu bibliotēkām, līdz ar to uzskaitē notiek elektroniski. Publiskajās bibliotēkās tāpat kā citviet Latvijā visvairāk pieprasītas ir audiogrāmatas un grāmatas palielinātā drukā, kā arī vieglajā valodā. Sarunās ar bibliotēkām tiek norādīts, ka uz aptverto reģionu bibliotēku fona, grāmatas palielinātā drukā būtu nepieciešamas lielākā apjomā.

Pielāgotās literatūras bibliotēkas, piedāvājot pielāgoto mācību literatūru, sadarbojas ar 13 skolām. LNERB sadarbība izveidota ar septiņām. Trīs no tām atrodas Rīgā, četras – citviet Latvijā. Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra audzēkņiem pielāgotie resursi tiek izsniegti individuāli, pārējās reģistrētas kā izglītības iestādes. Tajās darbojas bibliotekārs vai sociālais pedagogs, kura atbildībā ir gan pielāgotā resursa izsniegšana personām, kas atbilst Autortiesību likuma 22¹.panta kritērijiem, gan informācijas par resursu izmantotāju skaitu un izsniegumu iesūtīšana LNERB. Ja skolēni reģistrēti individuāli, tad arī izsniegums izgūstams no BIS. Jāatzīmē, ka skolēnu vecāki to bieži vien nevēlas, jo nostrādā sabiedrībā iesakņojies uzskats, ka LNERB apmeklē tikai neredzīgie un vājredzīgie cilvēki.

Noteikti darbs ar izglītības iestādēm paplašināms. Gūstot informāciju par pielāgoto mācību literatūru, skolēniem ar lasīšanas traucējumiem radīsies iespēja atvieglot mācību vielas apguvi latviešu valodā, vēsturē un sociālajās zinībās. Daudzu skolu audzēkņi labprāt izmanto citus LNERB resursus. Skolās puse no audiogrāmatām ir izsniegtas USB, izmantota arī LNERB lejupielādes sistēma BALSS.

Situācija sociālajās iestādēs

LNERB savā darbībā ir aptvērusi 66 sociālās aprūpes iestādes vai biedrības, kuru nodibinājumi veic sociālās funkcijas. Tās darbojas kā pielāgoto resursu izsniegšanas punkti, tā nodrošinot savus klientus ar nepieciešamajiem pielāgojumiem. Katrā no tiem ir atbildīgā persona (visur nav bibliotēkas), kura atbild par saņemto resursu izsniegšanu tiem lasītājiem, kas atbilst Autortiesību likuma 22¹ punkta kritērijiem, un kura veic lasītāju uzskaiti. Pēc atbildīgo personu iesniegtajiem sarakstiem, personas ir reģistrētas LNERB BIS, tādējādi nodrošinot lasītāju un izsniegumu uzskaiti elektroniski. Rīgā un Pierīgas novados (Carnikavā, Ķekavā, Jūrmalā, Mārupē, Ropažos) pielāgotie resursi tiek piegādāti 25 sociālās aprūpes iestādēm, 41 SAC - ārpus Rīgas teritorijas. Tiek apkalpoti lasītāji Aizkraukles, Bauskas, Cēsu, Dobeles, Gulbenes, Jelgavas, Jēkabpils, Limbažu, Līgatnes, Madonas, Ogres, Saldus, Saulkrastu, Siguldas, Smiltenes, Talsu, Tukuma, Valkas un Valmieras novados.

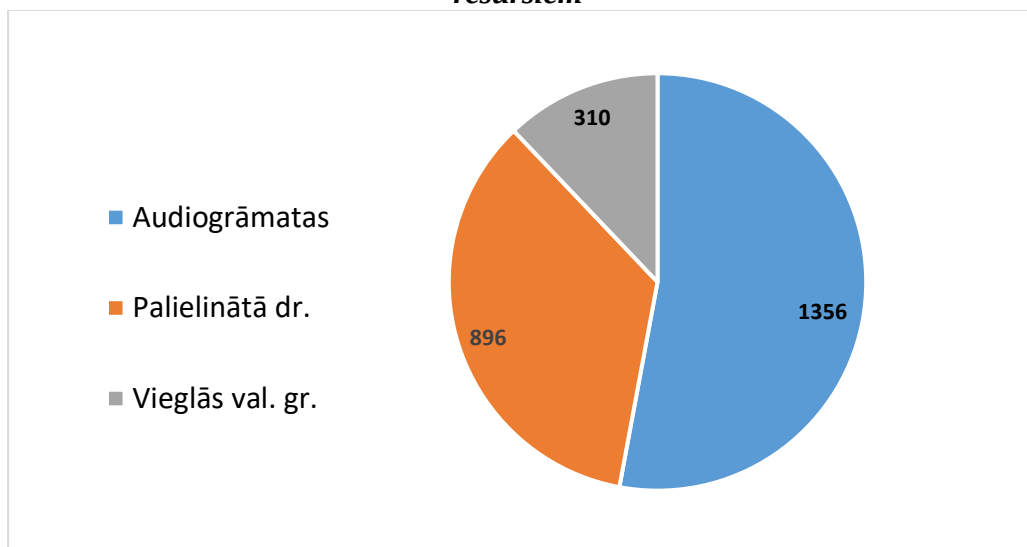
Kopā LNERB un 7 PLB bibliotekāro pakalpojumu sniedz **124** sociālajās iestādēs. Tās apkalpo **2154** lasītājus (**1180 no tiem LNERB**). Aptvērumš – ļoti dažāds.

Tabula Nr.9 “Sadarbība ar sociālajām iestādēm Latvijā”

Bibliotēka	Sociālās iestādes	Lasītāji	Izsniegums
LNERB	66	1180	24875
Balvi	14	224	4288
Cēsis			
Daugavpils	9	149	1631
Jelgava	4	89	3016
Liepāja	10	218	11133
Rēzekne	10	197	5446
Ventspils	11	97	3375
Pavisam	124	2154	53764

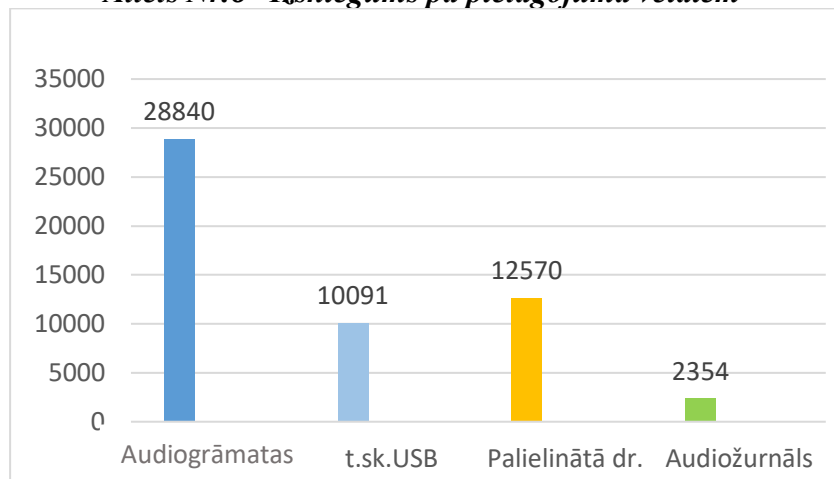
Arī izsniegto pielāgoto resursu skaits ir atšķirīgs. Gandrīz pusi (**24875**) no visa (**53764**) izsnieguma sastāda LNERB ar saviem sadarbības partneriem.

Attēls Nr.5 “Sociālo aprūpes iestāžu lasītāju iedalījums pēc izmantotajiem pielāgotajiem resursiem”

Šajās iestādēs lielākā daļa klientu izmanto audiogrāmatas CD_mp3 formātā un ierakstītas USB, kā arī grāmatas palielinātā drukā un vieglajā valodā. Izsniegums sociālajās iestādēs četras reizes pārsniedz izmantoto resursu skaitu publiskajās bibliotēkās. Atsevišķās sociālajās iestādēs klienti labprāt klausās LNERB sagatavoto audiožurnālu “Doma”.

Attēls Nr.6 “Izsniegums pa pielāgojuma veidiem”

Problēmas un risinājumi bibliotēkas pakalpojumu un pieejamības jomā

LNERB vērtēšanas komisija, izskatot iesūtītos Pārskatus/ Atskaides par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu izpildi, secināja, ka joprojām aktuāli ir objektīvi un subjektīvi iemesli, kāpēc ne visur darbs ir rezultatīvs. Viens no faktoriem pārskatos minēts skaņu ierakstu atskaņošanai nenodrošinātais tehniskais aprīkojums un iedzīvotāju, īpaši vecāka gada gājuma, nepilnīgās IT prasmes. Taču lielāks šķērslis ir darbinieku neizpratne vai nevēlēšanās pielāgotos resursus piedāvāt un mudināt ar tiem iepazīties lasītājus, sniedzot padomu to izmantošanā. Palielinoties bibliotēku skaitam, kur izmanto grāmatas palielinātā drukā, dažkārt tiek norādīts, ka trūkst LNERB resursa. No katra jaunā izdevuma PLB saņem tikai vienu eksemplāru, tādēļ LNERB mudina publiskās bibliotēkas izmantot iepriekšējo gadu izdevumus.

Uzziņu un informācijas darbs

Pārskata periodā sagatavotas 567 uzziņas – par literatūru vai konkrētu tematu, kā arī sniegta informācija pēc bibliotēkas lietotāju pieprasījuma. Plašs informatīvs un palīdzības darbs bijis nepieciešams, lai lietotāji varētu izmantot valsts un pašvaldības digitālos pakalpojumus. Viens no galvenajiem bibliotēkāju uzdevumiem bijis izskaidrot, kā darbojas dažādie digitālie rīki. Tiešajai mērķauditorijai sniegta palīdzība dažādu tīfotehnisko līdzekļu, tādu kā WebBox atskaņotājs vai elektroniskā lupa, kā arī viedierīču un lietotņu apgūšanā.

2024. gadā lietotājiem sniegta 21 individuāla konsultācija datoru lietošanā. Īpaši svarīga bijusi bibliotēkāju palīdzība lejupielādes sistēmas BALSS lietošanas apgūvē, jo šī prasme atvieglo digitālā resursa izmantošanu.

Bibliotēkas izglītojošā darbība

Bibliotēkas tiešajai mērķauditorijai noderīgas bijušas 2024. gadā organizētās divas izglītojošās lekcijas/semināri par diabētu, jo šī slimība ietekmē cilvēku redzi:

- 2024. gada 1. marta lekcija “Riski veselībai : kas jāzina ikvienam par 2. tipa cukura diabētu” pulcēja daudz interesentu. Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas (BKUS) diabēta aprūpes un apmācības māsa Ilze Veilande sanākušos iepazīstināja ar 2. tipa cukura diabēta “klusajām” izpausmēm, slimības izplatību, iespējamajām profilaktiskajām iespējām - ko var darīt katrs no mums, lai nesaslimtu. Bija daudz jautājumu, uz kuriem tikšanās reizē bija iespējams saņemt atbildi.
- 6. novembrī organizētajā seminārā “Ar ko draud cukura diabēts un kā šos draudus mazināt” lekciju nolasīja Latvijas Diabēta asociācijas priekšsēdētāja Gunta Freimane. Pasākumā piedalījās BKUS diabēta aprūpes māsa Kristīne Kauliņa un Ilze Veilande. Semināra dalībniekiem bija iespēja bez maksas noteikt cukura un holesterīna līmeni asinīs ar ekspresmetodi uz vietas, kā arī saņemt pirmreizēju konsultāciju.

Medijpratība

Medijpratībai pēdējos gados ir arvien lielāka nozīme sabiedrības noturības veidošanā pret dezinformāciju un pat nacionālās drošības saglabāšanā. Medijpratība ir aktīvi un nepārtraukti pilnveidojama prasme. Tā iet roku rokā ar informācijpratību, digitālo pratību un interneta drošību, tāpēc izglītošana sākas ar jaunākajiem interneta lietotājiem – pirmsskolu. 2024. gadā LNERB notikušas četras nodarbības, kurās piedalījās bērni no Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra, Rīgas Juglas vidusskolas, privātā bērnudārza un sākumskolas “Laimas Lācis”.

Bibliotēkā organizēti medijpratību veicinoši pasākumi bērniem Strazdulēna skolas nodarbību ietvaros:

- 2024. gada 6. februārī jau 21. gadu pēc kārtas tika atzīmēta Vispasaules Drošāka interneta diena (#DID2024). Atzīmējot šo notikumu, 8. un 12. februārī bibliotēkā notika Strazdulēna skolas nodarbības **“Būvēsim internetu!”**. Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra 5., 6., 8. un 1. klases skolēni kopā ar bibliotekārēm veidoja vides objektu “Drošs internets” – lielu plakātu ar simbolisku ugunsdzēsības mašīnu, vadiem un bērnu izvēlētajiem attēliem. Iedvesmai izmantots Lindas Liukasas teksta fragments no grāmatas “Ekspedīcija internetā”.
- 17. aprīlā rītā bibliotēkā ieradās bērni no Rīgas 154. pirmsskolas izglītības iestādes, lai piedalītos nodarbībā **“Es un internets”**. Pēc filmiņas “Rīcijs Rū un internets” 1. sērijas “Vislielākais koks pasaulē” noskatīšanās tika pārrunāts redzētais un dzirdētais. Pēc tam bērni iepazinās ar bibliotēku, spēlēja spēles un lasīja grāmatas. Bibliotekāres bija sagatavojušas izkrāsojamus pamācošus attēlus, kas rosināja bērniem padomāt par drošību internetā. Šos attēlus bērni varēja krāsot uz vietas bibliotēkā, vai paņemt līdzi uz mājām.
- No 24. līdz 31. oktobrim Latvijā norisinājās Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļa. Tās laikā Latvijas Neredzīgo bibliotēka saviem mazajiem lasītājiem piedāvāja Strazdulēna skolas

nodarbību **“Lieto internetu gudri!”** Nodarbība sākās ar iepazīšanos un pārrunām par privātu un publisku informāciju. Tika izveidots plakāts “Esi drošs!”. Noslēgumā kopīgi skatīts video **“”Supervaroņi internetā” – lai vienmēr justos droši, iegūsti piecas superspējas!”**.

- Lai veicinātu arī mūsu pieaugušo lasītāju prasmes un modrību, 23. oktobrī bibliotēkā notika diskusija **“Neuzķeries! Aktuālās krāpniecības metodes”**. Ņemot vērā, ka visbiežākais veids, kā Latvijā tiek izkrāpta nauda, ir telefonkrāpniecība, tas arī bija aktuālākais diskusijas temats. Kopīgi noskaidrojām atbildes uz svarīgākajiem jautājumiem: Kā atpazīt telefonkrāpniekus? Ko krāpnieki no mums vēlas? Kā sevi pasargāt? Visi piekrita, ka jāseko Latvijā populārās aktrises Olgas Dreģes un režisora, aktiera Valda Lūriņa padomam: **“Met nost!”**

Medijpratība un audiožurnāls “Doma”

Pārskata gadā bibliotēkas darbinieki pievērsa īpašu uzmanību tam, lai bibliotēkas audiožurnālā “Doma” regulāri būtu publicēti raksti par medijpratību un informācijpratību (kopā 5 raksti).

Bibliotēkas informācijas sistēma

Līdz LNERB reorganizācijai, tās vienoto bibliotēkas informācijas sistēmu “Krājuma uzskaites un lasītāju apkalpošanas programma” (turpmāk – BIS) izmantoja LNERB un septiņas PLB.

BIS iekļauti moduļi: Datu ievade par jaunieguvumiem jeb Komplektēšana, Lasītāju reģistrēšana, apkalpošana jeb Cirkulācija, SBA, Krājuma un pakalpojumu atskaites un statistika nodrošina pielāgoto resursu apstrādi, e-kataloga veidošanu un lasītāju apkalpošanu. Izstrādāta BIS lietošanas Rokasgrāmata.

Tāču pēc reorganizācijas “atklājās”, ka LNERB BIS nesader ar publisko bibliotēku BIS ALISE. Tādēļ LNERB pielāgotos resursus nav iespējams izsniegt un uzskaitīt elektroniski. Lai reģionu bibliotēkām, ar kurām noslēgti Deleģēšanas līgumi, būtu iespēja apkalpot pielāgoto resursu lietotājus savās bibliotēkās, sadarbojoties LNERB BIS administratoram ar vietējo IT speciālistu, nodrošināja LNERB BIS uzinstalēšanu tajās (izņemot Balvu Centrālo bibliotēku), Liepājā – papildus arī divās filiālēs.

Lasītāji informāciju par krājumu var iegūt bibliotēkas tīmekļvietnē un LNERB e-katalogā. Tajā ir nodrošināta vienkāršā (pēc vārda vai frāzes) un paplašinātā (izvēloties dažādus kritērijus) meklēšana. Lasītājiem pieejama e-kataloga lietošanas instrukcija.

Tabula Nr.10 “BIS Krājuma uzskaites un lasītāju apkalpošanas programma izmantošana”

Reģions/ Pilsēta/ Novads	Bibliotēku skaits	Cik bibliotēkas strādā ar e-katalogu	Strādā ar moduļiem		
			Lasītāju apkalpošana	SBA	Komplektēšana
LNERB, septiņas PLB un to reģionu bibliotēkas	16	16	16	16	1 (LNERB)

Iekšzemes un starptautiskais SBA:

Lai nodrošinātu grāmatu reproducēšanu ar izdevumiem, kas nav LNERB krājumā, izmantots iekšzemes SBA pakalpojums, pasūtot no PLB vai LNB. Gada laikā pasūtītas 14 grāmatas.

Tabula Nr.11 “SBA rādītāji”

	2022	2023	2024
SBA	9087	7617	6149
No citām Latvijas bibliotēkām saņemto dok.sk.	746	352	14

Uz citām Latvijas bibliotēkām nosūtīto dokumentu skaits pielāgotā formātā	8341	7265	6135
SSBA	14	44	145
t. sk. no ārvalstu bibliotēkām saņemto dok. sk.	14	23	35
uz ārvalstu bibliotēkām nosūtīto dok. sk.		21	110

No kopējā SBA kārtā nosūtītajiem 6149 izdevumiem lielāko daļu (5790) saņēmušas pašvaldību publiskās bibliotēkas, 292 – PLB, 53 - skolas, lai ar pielāgotajiem resursiem nodrošinātu apkalpojamā reģiona iedzīvotājus ar redzes traucējumiem vai citādām lasīšanas grūtībām. Pārskata periodā 24 publiskajām bibliotēkām SBA izsniegtas 7611 pielāgotās literatūras vienības. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, palielinājies izmantoto grāmatu palielinātā drukā skaits. Paplašinot šī formāta grāmatu tirāžu, pieaugs arī to izmantošana.

SSBA izmantots, no Pielāgoto grāmatu konsorcijs (ABC) Globālā grāmatu servisa ielādējot 35 darbus - 11 Daisy , 24 digitālā formātā. Savukārt, no mūsu audiogrāmatām ABC izmantotas 110 (30 krievu valodā - Igaunijas un Izraēlas bibliotēkās, 80 – individuālie lasītāji pasaulē).

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

6. Krājums

Krājuma komplektēšanas politika un organizācija

2024. gada sākumā tika atjauninātas “Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2024-2027 gadam” (Pielikums Nr.2), lai precizētu komplektēšanas nianšes, kas saistītas ar 2023. gada reorganizāciju. Jaunumu iegāde turpmāk paredzēta tikai LNERB krājumam.

Krājuma papildināšana organizēta ciešā saistībā ar nepieciešamajiem izdevumiem reproducēšanai (audiogrāmatas, grāmatas palielinātā drukā un Braila rakstā). Deponētie krājumi papildināti ar audiogrāmatām CD_mp3 formātā, grāmatām palielinātā drukā un vieglajā valodā. Tām nodoto eksemplāru skaits ir atkarīgs no LNERB finansiālajām un tehniskajām iespējām. LNERB visiem pielāgoto resursu lietotājiem nodrošina audiogrāmatu saņemšanu USB un digitālā formātā.

Būtiskākās izmaiņas reālajā darbībā bijušas krājuma uzskaites jautājumos. 2023. gada otrajā pusgadā kopīgais LNERB krājums tika sadalīts, jeb daļa no tā ar deponējumu līgumiem nodota septiņām reģionu galvenajām bibliotēkām. Lai tās tiktu informētas par Deponētā krājuma izmaiņām, izveidotas pavadzīmes par nodotajiem pielāgoto resursu jaunieguvumiem, kā arī pārskati ar nodošanas - pieņemšanas aktu par krājumā esošo vienību skaitu un vērtību, noslēdzot konkrēto ceturksni.

Pārskata periodā bibliotēkas krājuma pārbaude (inventarizācija) nav veikta.

Salīdzinot ar 2023. gadu, finansējuma apjoms krājuma komplektēšanai palielinājies pavisam nedaudz. Grāmatu reproducēšanai – samazinājies par 148 EUR.

Tabula Nr.12 “Krājuma komplektēšanas finansiālais nodrošinājums”

	2022	2023	2024
Valsts budžeta finansējums krājuma komplektēšanai	3782	3066	3069
t. sk. grāmatām	2418	2501	2510
t.sk. bērnu grāmatām	159	433	469

<i>t. sk. periodiskajiem izdevumiem</i>	1364	565	559
Grāmatu reproducēšanai	6151	5113	4965
Finansējums komplektēšanai uz 1 LNetB lietotāju	1,9	1,5	1,5
Finansējums reproducēšanai uz 1 LNetB lietotāju	3,1	2,5	2,5
Finansējums reproducēšanai uz 1 reģ. pielit. lietotāju	1,9	1,4	1,3

Tabula Nr.13 “Krājuma rādītāji” (vienībās jeb eksemplāros)

	2022.	2023.	2024.
Jaunieguvumi	2419	2185	1858
t.sk. grāmatas (vien.)	824	787	682
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	314	424	331
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	262 (42 nos.)	216 (44 nos.)	255 (51 nos.)
<i>t.sk. Braila rakstā un taktilas</i>	248 (23 nos.)	147 (25 nos.)	96 (17 nos.)
-t.sk. bērniem/jauniešiem	191	220	108
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	92	145	46
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	59 (7 nos.)	45 (9 nos.)	35 (7 nos.)
<i>t.sk. Braila rakstā un taktilas</i>	40 (8 nos.)	30 (10 nos.)	27 (8 nos.)
t.sk. audiovizuālie un pārējie	847	789	604
<i>-t.sk. audiogrāmatas</i>	820 (59 nos.)	708 (75 nos.)	581 (71 nos.)
<i>t.sk. bērniem/jauniešiem</i>	86 (13 nos.)	107 (20 nos.)	67 (17 nos.)
t.sk. latv. oriģinālliteratūra	542	596	544
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	129	165	116
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	103 (19 nos.)	125 (25 nos.)	140 (27nos.)
<i>-t.sk. Braila rakstā</i>	120 (13 nos.)	66 (11 nos.)	72 (14 nos.)
<i>-t.sk. audiogrāmatās</i>	190	240	216
t.sk. digitālie dokumenti	175	126	112
t.sk. seriālizdevumi	573	483	460
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	411	418	371
<i>-t.sk. Braila rakstā</i>	41	41	41
<i>-t.sk. audiožurnāli</i>	12	12	36
<i>-t.sk. e-žurnāli</i>	109	12	12
Izslēgtie dokumenti (vien.)	5973	5736	14032
t.sk grāmatas	138	3558	1598
<i>-t.sk. parastā iespiedrakstā</i>	63	981	399
<i>-t.sk. palielinātā drukā</i>	-	40	-
<i>-t.sk. Braila rakstā un taktilas</i>	75	2537	1199

t.sk. audiovizuālie un pārējie	5177	1179	12176
-t.sk. audiogrāmatas	5165	1177	12175
t.sk. digitālie dokumenti	-	1	-
t.sk. seriālizdevumi	658	998	258
Krājuma kopskaits	48231	44680	32506
t.sk. grāmatas	17506	14735	13819
-t.sk. parastā iespiedrakstā	7915	7359	7291
-t.sk. palielinātā drukā	647	822	1077
-t.sk. Braila rakstā un taktilas	8944	6554	5451
t.sk. audiovizuālie un pārējie	26205	25815	14243
-t.sk. audiogrāmatas	24479	24010	12416
t.sk. digitālas audiogrāmatas	2358	2483	2595
t.sk. seriālizdevumi	2162	1647	1849
Grāmatu krājuma apgrozība	1,5	1,4	1,1

Pārskata periodā LNERB krājums papildināts ar 1858 eksemplāriem. Krājums komplektēts trijos veidos: pirkumi, dāvinājumi un LNERB sagatavotie resursi.

Veicot iepirkumus, prioritāri izvēlēti latviešu oriģinālliteratūras un ārzemju daiļliteratūras darbi, kas ir visvairāk reproducētie izdevumi. 2024. gadā iegādātas 177 grāmatas parastajā iespiedrakstā, viena no tām – vieglajā valodā, un 13 mūzikas CD.

Dāvinājumi sastāda 132 izdevumus. Lielākoties tās ir grāmatas (121), mazāk citu formātu dāvinājumi: 5 mūzikas CD, 1 attēlizdevums, 4 DVD un 1 audiogrāmata. Ievērojams dāvinājums projektu ietvaros saņemts no LNB (37 eks.) un organizācijas “Papardes zieds” (3 grāmatas vieglajā valodā, 42 eks.). Piecas grāmatas dāvinājuši autori. Krājumu papildinājis svarīgs dāvinājums no Latvijas Nedzirdīgo savienības - četras **video grāmatas zīmju valodā**. Tas nozīmē, ka no 2024. gada LNERB krājumā ir visu pielāgojumu grāmatas, kas apmierina lietotāju ar dažādām lasīšanas iespējām vajadzības.

Jaunieguvumu lielāko daļu veido LNERB izdotie pielāgojumi – audiogrāmatas un grāmatas palielinātā drukā - svarīgākie resursi pielāgotās literatūras nodrošināšanai Latvijā. SIITN ielasītas 80 jaunas audiogrāmatas, kuru ielasīšanai bijis nepieciešams 773 stundas. 28 restaurētās audiogrāmatas, kuru apstrādei izmantotas 365 stundas, ieraksti ir pieejami tikai digitāli. Jaunās un restaurētās audiogrāmatas veido 112 digitāli izmantojamus ierakstus. 51 palielinātās drukas grāmata tiražēta 510 eksemplāros, 255 no tiem – LNERB krājumam.

Pārskata periodā mazāk izdotas grāmatas Braila rakstā, jo pieprasījums pēc šī pielāgojuma ir samazinājies. Lēmumu ietekmējis arī Braila tehnikas nolietojums.

LNERB turpinājusi papildināt krājumu ar oriģinālo un adaptēto literatūru vieglajā valodā. 2024.gadā izdots bibliotēkas darbinieces G.Bites vieglās valodas 3.līmenī sarakstītais oriģināldarbs “Pie Omītes”. Grāmata papildināta ar mākslinieces A.Jēkabsones oriģinālizstrādājumiem un iesieta tipogrāfijā cietajā iesējumā. Vieglajā valodā adaptētas divas grāmatas - Annas Brigaderes luga “Sprīdītis”, kurai ilustrācijas zīmējusi māksliniece ar kustību traucējumiem un R. Blaumaņa novele “Nāves ēnā”. Kopējais krājums papildināts ar 75 eksemplāriem, no kuriem 33 pieejami LNERB krājumā, bet 21 - pielāgotās literatūras bibliotēkās. Pārskata periodā piecas grāmatas vieglajā valodā pielāgotas Braila rakstā, viena reproducēta palielinātā drukā.

Seriālizdevumu klāsts papildināts ar plaši izmantotiem izdevumiem – Ieva, Ievas Stāsti, Ievas Veselība, Leģendas, speciāliem nozares žurnāliem – Ilustrētā Zinātne, Ilustrētā Pasaules Vēsture,

Annas Psiholoģija, kā arī par aktualitātēm sabiedrībā vēstošie žurnāli – Ir, Mājas Viesis, Sestdiena un Rīgas laiks.

Bibliotēkas lasītājiem svarīgs ir Latvijas Neredzīgo biedrības sagatavotais izdevums “Rosme” par aktuāliem notikumiem Latvijas Neredzīgo biedrībā un kopienas dzīvē. Tam pievienots bibliotēkas sagatavotais informatīvais izdevums “Gaisma” par mūsu krājuma jaunieguvumiem. Par aktualitātēm un pasākumiem lietotāji var lasīt arī LNERB avīzītē “Bazūne”. Mūsu bibliotēkas lasītājiem tiek piedāvāti arī bezmaksas starptautiski izdevumi angļu un vācu valodā (News, Sichtweisen).

LNERB lasītājiem pieejamie seriālizdevumi – “Bazūne”, “Rosme” un “Gaisma Tumsā” (izdota Liepājā) - sagatavoti arī Braila rakstā.

Gan bibliotēkās, gan sociālajās iestādēs tiek izmantots audiožurnāls “Doma”. Katru mēnesi bibliotēkas darbinieki atlasa un Skaņu ierakstu Studijā ielasa aktuālus rakstus no jaunākajiem preses izdevumiem, aktualizējot notikumus sabiedrībā - politikā, ekonomikā, kultūrā. Ieskaņotais tiek piedāvāts arī digitāli.

2024. gadā veikta apjomīga norakstīšana - lasītājiem neizsniedzamo audiogrāmatu oriģināli CD formātā (12173 vien.), 1199 vienības Braila raksta izdevumi, no kuriem 1180 glabājās LNB Repozitārija ēkā “Raksti” Silakrogā. Pārskata periodā krājums attīrīts gan no nolietotiem daiļliteratūras izdevumiem, gan nepieprasītiem nozaru izdevumiem.

Gada noslēgumā krājumā ir 32506 dokumentu vienības. Apjomīgāko skaitu sastāda audiogrāmatas CD un CD_mp3 formātā (12416 vien.), 2595 nosaukumu audiogrāmatas lasītāji var saņemt digitāli, izmantojot bibliotēkas audiogrāmatu lejupielādes servisa sistēmu (BALSS) vai ierakstot tās USB. Plašāks audiogrāmatu piedāvājums citās valodās saņemams, reģistrējoties ABC globālajā grāmatu servisā (Accessible Books Consortium). Līdz 1077 vienībām pieaudzis palielinātās drukas grāmatu skaits. Vēl arvien iespaidīgs ir Braila raksta izdevumu krājums – 5451 vienības.

Bibliotēkas lasītāji labprāt izmanto bibliotēkas mūzikas CD klāstu 1584 vienību apjomā – sākot no tautas mūzikas līdz klasiskās mūzikas ierakstiem. Īpaši iecienīti ir Raimonda Paula, Olgas Rajeckas un citu latviešu mūziķu izdotie albumi, kā arī latviešu kino mūzikas ieraksti.

Seriālizdevumu piedāvājums (1849 vien.) ir daudzveidīgs gan satura, gan formātu ziņā, 133 no tiem ir digitāli izmantojamais LNERB audiožurnāls “Doma”.

Bibliotēku krājuma veidošana un papildināšana bērnu un jauniešu literatūrā.

Bērnu un jauniešu auditorijai krājums tiek veidots, ievērojot LNERB tiešās mērķauditorijas specifiku. Par komplektēšanas līdzekļiem bērniem un jauniešiem iegādātas 16, bet dāvinājumos saņemtas 70 grāmatas.

Tiešās mērķauditorijas bērniem ielasītas 17 audiogrāmatas. Tās lieliski papildina “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” programmā iegūtie eksemplāri. Lai skolēniem ar lasīšanas grūtībām nodrošinātu aktīvu līdzdarbošanos lasīšanas procesā, 14 “Bērnu žūrijas 2024” grāmatas tika reproducētas pielāgotā — audioformātā un palielinātā drukā. Tika izveidotas audiokolekcijas: “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2024 : 9+” un “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2024 : 11+”. Šo grāmatu reproducēšana tika izvirzīta par prioritāti, lai bērni, uzsākot 2024./2025. gadu, jau patstāvīgi varētu lasīt žūrijas grāmatas.

Braila rakstā izdotas četras grāmatas no “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” kolekcijām (arī iepriekšējo gadu).

LNERB Braila un pielāgotās drukas nodaļā pārskata periodā bērniem un jauniešiem reproducētas 7 grāmatas palielinātā drukā un 8 Braila rakstā.

Krājums bērniem un jauniešiem papildināts ar grāmatām vieglajā valodā – gan dāvinātām, gan LNERB izdotām. Šogad LNERB darbiniece sarakstīja vienu oriģināldarbu “Pie omītes”. Lai veicinātu literatūras lasīšanu, kā arī iespēju sekot līdz skolā programmai, t.sk., bērniem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām, 2 grāmatas adaptētas vieglajā valodā: Anna Brigadere “Sprīdītis” un Rūdolfs Blaumanis “Nāves ēnā”. Grāmatas izdotas parastajā iespaidrakstā. Piecas grāmatas vieglajā valodā no iepriekšējos gados izdotajām reproducētas Braila rakstā.

Jauniešu auditorijai svarīgs piedāvājums sagatavots sadarbībā ar biedrību “Papardes zieds”. Projekta “Izglītojošo materiālu vieglajā valodā jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem

izveide” ietvaros LNERB saņēmusi grāmatas vieglajā valodā – “Aleksis”, “Ieva” un “Ieva un Aleksis”. Grāmatas jauniešus izglīto par ķermeņa pārmaiņām, personīgajām robežām, attiecību veidošanu, pasargāšanu no vardarbības, kā arī par seksuālo veselību.

Programma “Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām”

Bibliotēka LNB projektā “Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām” 2024.gadā saņēmusi 14 jaunus izdevumus 169 EUR vērtībā. Par iegūtajiem jaunumiem lasītāji informēti sociālajos tīklos. Projekts ir būtisks atbalsts, lai papildinātu bibliotēkas krājumu ar vērtīgām grāmatām. Tas paplašina LNERB iespējas reproducēt darbus lasītāju vajadzībām, kā arī papildina nozaru un bērnu literatūru, ko no komplektēšanas līdzekļiem varam iegādāties atsevišķus izdevumus.

Ar bibliotēkas krājumu saistītās problēmas un to risinājumi, vajadzības, galvenie secinājumi pārskata periodā

Katru reizi, kad beidzas līgums ar LNB par LNERB Braila izdevumu uzglabāšanu LNB Repoitārija ēkā “Raksti” Silakrogā, aktualizējas jautājums par Braila raksta Obligātā eksemplāra likuma pārskatīšanu un šis krājuma daļas nodošanu LNB krājumā.

LNERB darbs pie novadpētniecības datu bāzes nenorit tik raiti kā plānots, jo bibliotēkas novadpētniecības darbs cieši saistīts ar tifloloģijas jomu (par neredzīgu un vājšredzīgu cilvēku dzīvi un darbību) un līdz ar to sarežģītāks.

Latvijas bibliotēkās pieejamās datu bāzes 2024. gadā izmantotas vairāk nekā iepriekš.

Tabula Nr.14 “Bibliotēkā pieejamo datubāzu izmantojums”

Dabubāze	2022	2023	2024
Letonika	2982	621	1269
lejuplāžu skaits	917	702	793
News	1716	50	109
lejuplāžu skaits			

Datu bāzes izmantotas novadpētniecības materiālu un ikdienas izstāžu papildināšanai.

Krājuma un datubāzu popularizēšana

LNERB tīmekļvietnē regulāri izcelti krājuma jaunieguvumi, īpaši, reproducētie un adaptētie izdevumi. Par jaunākajām grāmatām audio formātā, palielinātā drukā, Braila rakstā un vieglajā valodā, kā arī iegādātajām grāmatām parastajā iespaidrakstā, lasītāji uzzina ikmēneša informatīvajā izdevumā “Gaisma”. Izdevums pieejams Braila rakstā, palielinātā drukā, kā arī elektroniski un audio formātā bibliotēkas tīmekļvietnes sadaļā “Digitālā bibliotēka” (<https://neredzigobiblioteka.lv/gaisma-2/>).

Domājot par lasītājiem, kuri nevar ierasties uz bibliotēkas radošajiem pasākumiem, LNERB rīko tiešsaistes pasākumu ciklu “Kafijas pauze”. Tajā uz sarunu ar lasītājiem bibliotēka aicina populārus vai mazāk zināmus grāmatu autorus, kuru darbi reproducēti dažādos pielāgojumos. Tos kuplā skaitā apmeklē lasītāji gan klātienē, gan attālināti, kā arī sadarbības partneri un nereti arī Latvijas mediji.

Pārskata periodā šajos pasākumos piedalījās grāmatas “Mūzaika” autors, komponists Zigmaris Liepiņš un grāmatu “Mans kara gads” un “Dienasgrāmata” autore Zane Daudziņa.

“Kafijas pauzē” ciemojušies biedrības “Papardes zieds” pārstāvji, iepazīstinot ar trīs izglītojošu grāmatu izdošanu vieglajā valodā un sniedzot padomu izdevumu izmantošanā skolās un sociālajā darbā.

Arī ārpus pasākumu cikla “Kafijas pauze” organizētas tikšanās ar grāmatu autoriem reizēs, kad tā izdota pielāgotā formātā. Piemēram, audiogrāmatas “Zvaigžņu dārzi” atvēršanas svētkos ar jauno rakstnieci Sandru Krūmiņu vai audiogrāmatas “Dzejas izlase” atvēršanas svētkos ar vienu no

šīs audiogrāmatas autorēm Margaritu (Ievu Ivkinu). Labāku izpratni par suni-pavadoni veidojusi Baibas Baikovskas grāmata “Elfa — suns, ne cilvēks”, kas LNERB reproducēta palielinātā drukā un audio formātā.

2024. gadā LNERB organizēti vairāki pasākumi saistībā ar grāmatu vieglajā valodā izdošanu. Viegļās valodas mēnesī, 15. maijā, lasītājiem bija iespēja piedalīties Annas Brigaderes “Sprīdītis” vieglajā valodā priekšā lasījumā bibliotēkas lasītavā, kā arī tiešraidē YouTube kanālā. Augustā, kad Latvijā atzīmēja pirmā garstāsta vieglajā valodā iznākšanu, LNERB aicināja lasītājus uz Guntas Bites grāmatas vieglajā valodā “Pie omītes” atvēršanas svētkiem. Pasākumā piedalījās arī ilustratore Amanda Jēkabsons un vieglās valodas speciāliste Irīna Meļņika.

Atzīmējot Latvijas dzimšanas dienu, norisinājās Rūdolfa Blaumaņa latviešu klasiskās noveles “Nāves ēnā” vieglajā valodā lasījumi īpašās noskaņās. Pasākumā piedalījās arī grāmatas ilustratore Kate Brikmāne-Buklovskā.

Par savu Latvijā izdoto ābeču kolekciju tikšanās reizē apmeklētājiem saistoši pastāstīja kolekcionārs Juris Cibuļs.

Pārskata periodā bibliotēkā izveidotas 95 literatūru popularizējošas izstādes, par kurām interesi izrādījuši 192 apmeklētāji. Izstāžu apraksti tiek pielāgoti audioformātā un ievietoti bibliotēkas tīmekļvietnē. Par izstādēm tiek veidoti ieraksti sociālajos tīklos. Liels palīgs krājuma popularizēšanā ir bibliotēkas Facebook konts, kurā tiek popularizēti gan rakstnieki-jubilāri, gan reklamētas pielāgotās literatūras kolekcijas.

Sistēmā BALSS tiek veidotas digitālās kolekcijas par dažādām tēmām. 2024. gadā lasītājiem piedāvātas:

1. **Ziema klāt!** (Kolekcijā apkopotas *ziemīgas* grāmatas, kuras lasīt tumšos ziemas vakaros.)
2. **Latvijas vēsture grāmatas lappusēs** (Kolekcijā apkopotas grāmatas par Latvijas vēsturi.)
3. **Šausmīgas grāmatas** (Kolekcijā atlasītas "šausmīgas" grāmatas - noziegumi, slepkavības, gari un spoki.)
4. **4. oktobris — Pasaules dzīvnieku diena** (Kolekcijā apkopotas grāmatas par un ap dzīvniekiem.)
5. **Uz skolu** (Skolas laiks - tik raibs un neaizmirstams! Kolekcijā apkopotas grāmatas, kuru neatņemama sastāvdaļa ir skolas dzīve.)
6. **Palasi man garšīgu grāmatu priekšā** (Kad tu esi šaurā bezizejā, jāpalasa kāda garšīga grāmata. Kolekcijā apkopotas grāmatas ar "garšīgiem" nosaukumiem!)
7. **Lai skan putnu dziesmas!** (Kolekcijā apkopotas grāmatas, kuru nosaukumos minēti putni)
8. **Kā labāk dzīvot?** (Kolekcijā apkopotas grāmatas par psiholoģiju, teoloģiju, ētiku un filozofiju.)
9. **Sasildies ar grāmatu** (Kolekcijā apkopotas “vasarīgas” grāmatas)
10. **Lasītākās audiogrāmatas bērniem 2023**

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

7. Darbs ar bērniem un jauniešiem

Darbs ar bērniem un jauniešiem raksturojums un vispārīgie rādītāji

LNerB Bērnu stūrītī ir pieejamas dažādas galda spēles, kas veicina bērnu socializēšanos, māca sadarboties un sekot spēles noteikumiem, attīsta tādas maņas kā oža, dzirde, redze un tauste, kā arī veicina loģiku un izpratni par cēloņsakarībām.

Bērniem un jauniešiem ir nodrošināta brīvpieeja krājumam, iespēja izmantot datoru mācību vajadzībām, pieejami drukas, skenēšanas un kopēšanas pakalpojumi, interneta pieslēgums un bezvadu internets. Veicot uzzīņu un informācijas darbu, tiek izmantoti visi bibliotēkā pieejamie resursi - uzzīņu krājums, dažādi interneta resursi un abonētās datu bāzes. Vajadzības gadījumā bibliotēkas darbinieces apmāca un konsultē skolēnus informācijas meklēšanā, tādējādi veicinot informācijas ieguves prasmes.

Veiksmīgākie pasākumi, lasīšanas veicināšanas aktivitātes

Strazdulēnu skolas nodarbības

Pārskata periodā turpinājās “Strazdulēnu skolas” nodarbības dažādu vecumu bērniem par dažādām tēmām

- Janvārī bibliotēkā notika nodarbība “Barikādes”. Sasēdušies ap improvizētu ugunsgrāvu un sildoties ar karstu piparmētru tēju, Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra 1.-4. klašu skolēni uzzināja, kas tad īsti ir barikādes un kāda bija to nozīme Latvijas brīvības atjaunošanā.
- Martā bibliotēkā ieradās Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra skolēni, lai radoši darbotos un sagaidītu Lieldienas, ripinot olas. Nodarbībā bērni ar krāsainiem, samtainiem papīriņiem varēja izrotāt paši savu Lieldienu olu.
- Jūlijā bibliotēkā notika nodarbība “Koku pasaule”. Tajā piedalījās PII “Laimes Lācis” grupiņa “Ķengurēni”. Nodarbībā bērni uzzināja par dažādām koku sugām un ieklausījās Katerinas Mihaļicinas grāmatas “Kas aug parkā” fragmentu lasījumā, kā arī aizrautīgi pētīja dažādas enciklopēdijas. Noslēgumā tika apmeklēta izstāde “Pinumi un kalumi — amatu saruna”.
- Augustā bibliotēkā ieradās privātā bērnudārza “Juglas Radošā Sirsniņa” audzēkņi, lai iepazītos ar bibliotēku. Nodarbības “Iepazīsti bibliotēku” sākumā bērni klausījās Raimonda Jurgaita grāmatas “Žirafe neietilpst lapā” lasījumā. Pēc tam bija laiks iepazīt bibliotēkas bērnu gāmatu krājumu, krāsot un spēlēt.
- Septembrī bibliotēkā devās uz Rīgas Strazdumuižas vidusskolu – attīstības centru, lai piedalītos Dzejas maratonā. Bibliotekāri bija sagatavojuši dažādus uzdevumus, kas mazajiem skrējējiem jāizpilda: jāizlabo tautasdziesmas, jāsaliek pareizā secībā dzejas rindas, no attēliem jāuzmin dzejolis un jāatpazīst dzejnieki. Un, protams, maratons nav maratons bez skriešanas.
- Oktobrī bibliotēkā ieradās bērni no privātā bērnudārza un sākumskolas “Laimes Lācis”, lai radoši darbotos un iepazītos ar bibliotēku nodarbībā “Rudens nāca sētiņā!” Šajā nodarbībā katrs bērns varēja izveidot mazu briesmonīti no kļavas lapas, kā arī uzzināt daudz ko interesantu ne tikai par Halovīnu jeb Visu svēto dienas priekšvakaru, bet arī par veļu laiku.
- Novembrī notika nodarbība “Vēstures stunda bibliotēkā”. Bibliotēkā ieradās skolēni no Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra, lai Kultūras mantojuma centra „Tīnūžu muiža” vadītāja Kaspara Špēļa vadībā dotos ceļojumā pa Latvijas vēsturi. Kaspars Špēlis bija sagatavojis dažādus vēsturiskus priekšmetus, kurus jaunieši varēja ne tikai paskatīt, bet arī aptaustīt un pat uzvilkt, tā atdzīvinot vēsturi.

Ziemeļvalstu literatūras nedēļa – Rītausmas lasījums

22. novembrī agri no rīta uz bibliotēku atlidoja Karlsons, kas dzīvo uz jumta, lai kopā ar Brālīti, Teicēju un bērniem no Rīgas Strazdumuižas vidusskolas-attīstības centra nosvinētu Brālīša

dzimšanas dienu. Nodarbības sākumā noskaidrojām, kur atrodas Stokholma, lasījām fragmentu no A. Lindgrēnes grāmatas “Karlsens, kas dzīvo uz jumta”, kā arī noskatījāmies nelielu fragmentu no multfilmas “Brālītis un Karlsens”. Nodarbības noslēgumā gatavojām dzimšanas dienas torti un sveicām Brālīti viņa astotajā dzimšanas dienā. Kā jau pieklājas, torte bija no astoņiem gabaliņiem un tikai vienas sveces.

Savukārt Ziemeļvalstu literatūras nedēļas izskaņā bibliotekāres devās uz Rīgas Strazdumuižas vidusskolu – attīstības centru, lai bērniem lasītu fragmentus no Astridas Lindgrēnes grāmatas “Brāļi Lauvassirdis” un Hansa Kristiana Andersena pasakas “Sniega karaliene”.

Lasām kopā ar suni

LNERB tika turpināts tikšanās cikls ar kanisterapijas suņiem lasītveicināšanas aktivitātē “Lasām kopā ar suni!” pirmsskolas izglītības iestāžu un sākumskolas audzēkņiem. Mazie lasītāji, ne tikai klausījās grāmatas lasījumā, bet arī paši lasīja pūkainajiem draugiem priekšā, kā arī radoši darbojās — iepazīna bibliotēkas Bērnu stūrīti un satikās ar grāmatām, stāstīja stāstus, izteica savu viedokli par dzirdēto un lasīto, iepazīna grāmatas Braila rakstā un taktīlās grāmatas, darbojās ar dažādām attīstošajām spēlēm. Bērniem lielu prieku sagādāja iepazīšanās ar suņiem, iespēja tos samīļot, izķemmēt un pabarot tos ar kūkumiem.

Nodarbībās lasītās grāmatas:

- Arturs Goba “Sīki, jautri kukaiņi” ;
- Inīta Zēriete “Pasakas par gadalaikiem”;
- Tomašs Malkovskis “Kamils, kurš skatās ar rokām”.

Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija

Pārskata periodā LNERB jau septīto gadu piedalījās LNB lasīšanas veicināšanas programmā “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2024”. Par žūrijas ekspertiem kļuva 37 Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra 1., 3.-4., 5.-8. klašu skolēni. Tā kā lielākā daļa skolēnu ir neredzīgi vai vājredzīgi, nodarbībās bibliotekāres kolekcijas grāmatas lasīja skolēniem priekšā.

No Latvijas Nacionālās bibliotēkas projektu programmām “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” un “Grāmatu iepirkums publiskajām bibliotēkām” bez atlīdzības saņemtas 23 grāmatas 235 EUR vērtībā.

Lai skolēni varētu aktīvi līdzdarbotos lasīšanas procesā, 10 “Bērnu žūrijas 2024” grāmatas tika reproducētas pielāgotā formātā (Braila rakstā, palielinātā drukā un audioformātā). 9+ kolekcijas grāmatas tika reproducētas audioformātā izlasē “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2024 : 9+”.

Audio formātā reproducētas grāmatas:

1. Ērlenns Lū “Kurš sasēdēja brūno sieru?”
2. Ilmars Tomusks “Izmeklētāji no 3. A”
3. Kadri Hinrikusa “Zilonis”
4. Māra Cielēna “Sfinksas Albertas smaids”
5. Tomašs Malkovskis “Kamils, kurš skatās ar rokām”
6. Jūta Nimfusa “Kaušļa sirds”
7. Kārlis Vērdiņš “Jandāliņš”
8. Kirana Milvuda Hārgreiva “Džūlija un haizivs”
9. Maja Lunde “Saules sargātāja”
10. Olga Černa “Klāruks un 11 vecmāmiņas”
11. Žanete Lazdovska “Meitene zilā kleitiņā”
12. Viktorije Hanišova “Sēņotāja”
13. Laura Vinogradova “Vārnas”

Palielinātā drukā reproducētas grāmatas:

1. Ilmars Tomusks “Izmeklētāji no 3. A”
2. Žanete Lazdovska “Meitene zilā kleitiņā”

3. Džakomo Macariols “Mans brālis ķer dinosaurs”
4. Sosuke Nacukava “Stāsts par kaķi, kurš izglāba grāmatas”
5. Laura Vinogradova “Vārnas”
6. Viktorije Hanišova “Sēņotāja”
7. Zane Zusta “Nepieradināts putns”

Pieciem no čaklākajiem Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas dalībniekiem bija iespēja doties uz Lielajiem lasīšanas svētkiem Latvijas Nacionālajā bibliotēkā.

Problēmas bibliotēku darbā ar bērniem un jauniešiem, to iespējamie risināšanas ceļi

Darbs ar LNERB tiešās mērķauditorijas bērniem un jauniešiem prasa krietni atšķirīgākas bibliotēkārās prasmes un iemaņas nekā jebkurā citā publiskajā bibliotēkā. Nodarbības un sarunas ar mazajiem lasītājiem ietekmē ne tikai viņu redzes, bet arī citi uzvedības un uztveres traucējumi. Bibliotēkaram jābūt ne tikai ziņošam literatūrā, bet arī psiholoģijā un sociālajā darbā.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

8. Novadpētniecība

Novadpētniecības darba virzieni un pakalpojumi, pārskata perioda prioritātes, jauninājumi novadpētniecības darbā

Novadpētniecības darbs LNERB ir cieši saistīts ar tifloloģiju, kas ir medicīnisko zināšanu kopums par redzes zuduma cēloņiem, ārstēšanu un profilaksi. Tifloloģija ietver arī jautājumus par neredzīgo aprūpi, rehabilitāciju un sociālo integrāciju. Tifloloģiskais darbs ir saistīts ar informācijas vākšanu par neredzīgo dzīvi, sadzīvi, viņu izglītošanu, darbību un sasniegumiem gan Latvijā, gan ārvalstīs. Līdz ar to atsevišķos gadījumos ir grūti nošķirt tifloloģiju no novadpētniecības.

Paplašinoties bibliotēkas mērķauditorijai, kurā ir personas ar funkcionālo lasītnespēju, bibliotēka papildina krājumu ar informāciju par lasīšanas traucējumiem, tai skaitā disleksiju.

LNERB tifloloģijas sektorā tiek apkopota informācija par neredzīgiem zinātniekiem, mūziķiem, rakstniekiem, māksliniekiem, kā arī citiem ievērojamiem cilvēkiem ar redzes traucējumiem, kā arī par Latvijas Neredzīgo biedrības vēsturi un darbību, par Latvijas Neredzīgo sporta savienību. Tiek vākti un sistematizēti materiāli par bibliotēku un tuvējās apkārtnes vēsturi, novadniekiem ar redzes invaliditāti, tai skaitā arī par bibliotēkas lietotājiem.

Informācija tiek regulāri papildināta ar jauniem un aktuāliem materiāliem.

Novadpētniecības un tifloloģijas krājums

LNERB novadpētniecības un tifloloģijas krājums izvietots Tifloloģijas sektorā, kas paredzēts pētniekiem, studentiem un vietējiem novadpētniecības entuziastiem. Tifloloģijas sektorā var saņemt padziļinātas uzziņas par attiecīgo krājumu un tā saturu. Tiek uzkrāti informatīvie materiāli par dažādām ar neredzīgo un vājredzīgo cilvēku dzīvi saistītām tēmām, kā arī ar novadpētniecības materiāli par Strazdumuižas apkaimi, tās cilvēkiem un iestādēm, kas nodrošina neredzīgo un vājredzīgo cilvēku izglītību, rehabilitāciju un kultūras dzīvi.

Novadpētniecības un tifloloģijas krājumu veido: grāmatas un seriālizdevumi (gan parastajā iespiedrakstā, gan Braila rakstā un palielinātā drukā), audio materiāli, arhīvu dokumentu izraksti, kopijas no rakstiem periodiskajos izdevumos, studentu izstrādātie pētījumi (kursa, bakalaura un

maģistra darbi), npublicētie dokumenti ietver mutvārdu vēsturi, atmiņu pierakstus, bibliotēkas lietotāju personīgo arhīvu materiālu kopijas un fotogrāfijas.

Krājums ir kārtots, ievērojot UDK principu un formātu: grāmatas parastajā iespaidrakstā, audio materiāli, studiju darbi, tematiskās mapes un fotogrāfijas.

Novadpētniecības un tifloloģijas krājuma saglabāšanai tiek veikta digitalizācija, skenējot krājumā esošos materiālus. Pārskata periodā turpinājās darbs pie LNERB Pētniecības datubāzes papildināšanas, ievadot novadpētniecības un tifloloģijas saturam, tēmai atbilstošus analītiskos aprakstus no bibliotēkā pieejamajiem preses izdevumiem un laikrakstu bibliotēkas news.lv

Krājumā esošie iespaiddarbi ir novecojuši tikai fiziski, bet tajos ietvertā informācija vēl joprojām ir aktuāla un noderīga. Tematiskās mapes tiek papildinātas ar pašiem jaunākajiem un aktuālākajiem materiāliem, atbilstoši mapes satura tematikai.

Bibliotēkas lasītāji izrāda interesi gan par novada vēsturi, gan jaunāko informāciju, kas saistīta ar neredzīgu cilvēku sociālo integrāciju, vides un valodas pielāgojumiem, kā arī darbu ar bērniem ar dažāda spektra traucējumiem.

Novadpētniecības darba popularizēšana

2024. gadā LNERB ir notikuši dažādi tifloloģijas un novadpētniecības darbu popularizējoši pasākumi un izstādes.

Izstādes

- **“Baltais spieķis-2024”.** Krājuma popularizējošajā izstādē bija pieejama informācija par Neredzīgo cilvēku tehniskā palīgīdzekļa Baltā spieķa vēsturi, kā arī lasāmi novadnieku sarakstītie dzejoļi par Balto spieķi.
- **“13. novembris – Starptautiskā neredzīgo diena”.** Krājuma popularizējošajā izstādē, atskatoties uz Paraolimpiskajām spēlēm Parīzē, bija iespēja uzzināt par paraolimpiskās sporta kustības aizsākumiem pasaulē un Latvijā, kā arī ar Latvijas redzes invalīdu paraolimpiāžu dalībnieku sasniegumiem Paraolimpiādēs.
- **“3. decembris – Starptautiskā diena cilvēkiem ar invaliditāti”.** Krājuma popularizējošajā izstādē bija iespēja iepazīties ar ziemas periodā novadnieku sarakstītajiem dzejoļiem.

Ekskursijas

Bibliotēkas ciemiņiem un ekskursiju dalībniekiem tiek stāstīts par LNERB Tifloloģijas sektoru un tajā esošo nozares literatūru (tiflopedagoģiju, tiflopsiholoģiju), kā arī par novadpētniecības krājumu un bibliotēkas vēsturi. Tiek demonstrēta tiflotehnika.

Galvenie secinājumi pārskata periodā, nākotnes prognozes, vajadzības, problēmas un to risinājumi

Galvenā novadpētniecības un tifloloģijas problēma ir mūsdienīgas literatūras par tifloloģijas jautājumiem trūkums. Lai risinātu šo jautājumu, jāveic izpēte par pieejamajiem mūsdienu iespaiddarbiem citās valodās un jāaktualizē to komplektēšana.

Turpmākos gados jāturpina darbs pie novadpētniecības un tifloloģijas materiālu digitalizēšanas, veidojot digitālās kolekcijas, Pētniecības datubāzes papildināšanas un pieejamības nodrošināšanas.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem:

9. Projekti

Bibliotēka sistemātiski strādā pie pielāgotā krājuma papildināšanas un jaunu formātu ieviešanas, pamatojoties uz pieprasījumu, kā arī pie informācijas izplatīšanas Latvijā un ārpus tās. Sakarā ar to bibliotēka piedalās dažādās aktivitātēs un projektos, kas ir pašu realizēti vai sadarbības partneru iniciēti.

Tabula Nr.15 “Projektu apkopojums”

Projekta nosaukums	Projekta izstrādātājs	LNERB loma	Finansētājs/ieguvums	Projekta apraksts (t.sk. īstenošanas laika periods, rezultāti, īss kopsavilkums)
“Izglītojošo materiālu vieglajā valodā jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem izveide”.	Biedrības “Papardes zieds” projekts	Bibliotēka piedalījās darba grupā kā vieglās valodas konsultanti.	Bibliotēka ieguvusi 105 grāmatu eks. 455,00 EUR vērtībā	Bibliotēkas krājums papildināts ar 105 (3 x 35 eks.) grāmatām vieglajā valodā, kas paredzētas jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem un viņu ģimenēm. (plašāk 24.lpp.) Grāmatas pieejamas arī elektroniski bibliotēkas tīmekļvietnē.
“Bibliotēka visiem: pieņem, iekļauj, komunicē”	LNB Nordplus projekta ietvaros	LNERB iepazīstina ar savu darbību, resursiem, to pieejamību	Gūta starptautiska pieredze	Projekta ietvaros realizēta starptautiska pieredzes apmaiņa. Kolēģi no Latvijas, Lietuvas un Dānijas iepazīnās ar LNERB izdotajiem pielāgotajiem resursiem un tikās ar terapijas suņiem no biedrības TEODORS.
“So Easy – Spoken Easy Language for Social Inclusion”	Slovēnijas Itālijas, Latvijas, Lietuvas un Zviedrijas kopprojekts par vieglās valodas lietojumu	Dalība konferencē. Projekta partneri no Slovēnijas iepazīstināti ar LNERB lomu vieglās valodas grāmatu nodrošināšanā Latvijā.	Gūta starptautiska pieredze, nodibināti sadarbības kontakti	Projekta dalībnieki apmeklēja LNERB, iepazīnās ar tās pieredzi, t.skaitā vieglās valodas grāmatu izdošanā. Konferencē apspriestas dažādās mutvārdu vieglās valodas lietošanas iespējas. Dalībnieki izstrādāja vadlīnijas mutvārdu vieglās valodas lietošanai. 2024. gadā LNERB no slovēņu valodas tulkojusi un lasītājiem piedāvājusi izglītojošo materiālu par neredzīgo-nedzirdīgo saziņu. Noslēgta mutiska vienošanās par vieglās valodas oriģināldarbu apmaiņu starp valstīm. Realizācija paredzēta 2025. gadā.

Pārdomas, secinājumi par darbu ar projektiem

LNERB lielāka vai mazāka apjoma projekti ir darbinieku izstrādāti, vai arī partneru iniciēti. To izstrāde un realizēšana prasa plašākas komandas iesaisti, kas LNERB ar esošo darbinieku skaitu ir apgrūtināši. Projektos izvirzītie mērķi ir cieši saskaņoti ar mērķauditorijas vajadzībām, bibliotēkas krājuma paplašināšanu vai personāla profesionalitātes stiprināšanu. 2024. gada projekts bija orientēts uz vieglās valodas ieviešanu un popularizēšanu Latvijā.

11. Publicitāte

Bibliotēkas tēla veidošana, publicitāte, sabiedrības informēšana par bibliotēkas funkcijām, pakalpojumiem

LNERB aktīvi un mērķtiecīgi strādā pie sava tēla veidošanas. Bibliotēkas tēls spēj ietekmēt gan bibliotēkas apmeklējumu skaitu, gan pakalpojumu attīstību kopumā. Tāpēc tiek pievērsta uzmanība gan publicitātei, gan profesionālai klientu apkalpošanai klātienē un attālināti, pakalpojumu daudzveidībai un mūsdienīgumam, kā arī pasākumiem.

Bibliotēkas tīmekļvietnē - <https://neredzigobiblioteka.lv/> atrodama pamatinformācija par bibliotēku un tās sniegtajiem pakalpojumiem, jaunākā informācija par pasākumiem bibliotēkā, pielāgotās literatūras jaunieguvumiem un cita aktuālā informācija.

Reizi mēnesī bibliotēka izdod informatīvo avīzīti “Bazūne”, kas pieejama Braila rakstā, palielinātā drukā un elektroniski bibliotēkas tīmekļvietnē (<https://neredzigobiblioteka.lv/bazune/>).

Informācija par publikācijām citos medijos sniegta bibliogrāfiskajā sarakstā (Pielikums Nr.3).

Bibliotēkā aktīvi darbojas savos sociālo tīklu kontos. Sociālajos tīklos bibliotēka popularizē savu krājumu un pakalpojumus, dalās ar aktualitātēm bibliotēkas dzīvē, jaunāko informāciju literatūras un bibliotēku jomā.

Bibliotēkas informācija tīmeklī:

- bibliotēkas tīmekļa vietne: <https://neredzigobiblioteka.lv/>
- sistēma BALSS: <https://balss.neredzigobiblioteka.lv/>
- sociālie tīkli:

<https://www.facebook.com/LNerB/>

<https://x.com/LNerB>

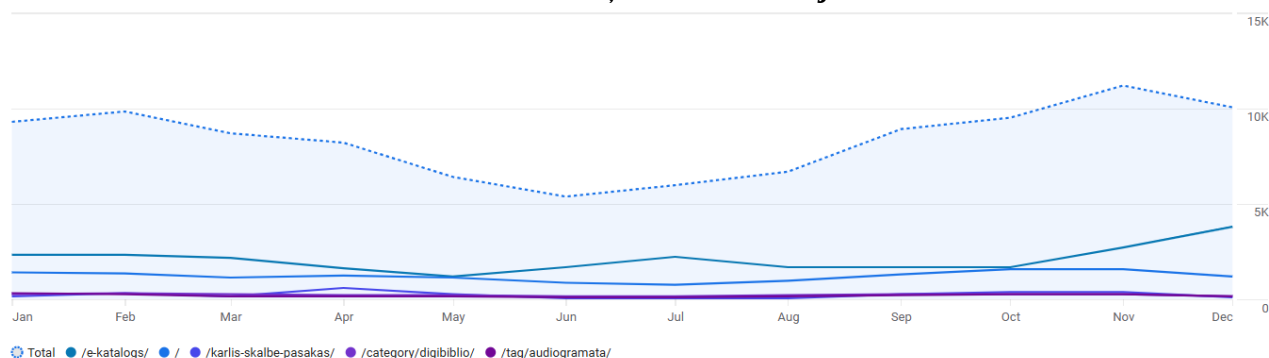

<https://www.youtube.com/@LatvijasNeredzigobiblioteka>

Bibliotēkas tīmekļvietne

Bibliotēkas tīmekļvietnes analītiskie dati liecina, ka gada laikā to apmeklējuši 18487 lietotāji. Katrs no tiem vidēji apskatījis 5,42 lapas. Savukārt kopējo skatījumu skaits bibliotēkas tīmekļvietnei 2024. gadā bijis 100125.

Attēls Nr.7 “Tīmekļvietnes izmantojums”

Virtuālie apmeklētāji visvairāk bibliotēkas tīmekļvietni izmanto, lai piekļūtu bibliotēkas e-katalogam, digitālajai bibliotēkai, kā arī lai iepazītos ar bibliotēkas jaunieguvumiem.

Tabula Nr.16 “Ieraksti bibliotēkas tīmekļvietnē”

Tīmekļvietnes sadaļa	Jaunieguvumi	Pasākumi	Galerija
Ieraksti 2024. gadā	157	43	61

Sociālie tīkli

Bibliotēkas Facebook kontā lietotāji var sekot līdzi bibliotēkas aktualitātēm, uzzināt par plānotajiem pasākumiem, iepazīties ar bibliotēkā pieejamajām izstādēm un digitālajām kolekcijām. Piemēram, 22. martā, Pasaules ūdens dienā, tika publicēta pielāgotās literatūras kolekcija “Ūdens valoda”. Savukārt, vasarā kopā ar saviem lasītājiem apceļojām pasauli ar kolekcijām “Galamērķis — Āzija”, “Galamērķis - Austrālija un Okeānija”, “Galamērķis - Āfrika”, “Galamērķis - Ziemeļamerika”, “Galamērķis - Dienvidamerika”, “Galamērķis - Arktika, Antarktīda”, “Pa straumi”, “Kalniem pāri”, “Paliec sveika, zeme”.

Bibliotēkas Facebook lapa ir vieta, kur sekot līdzi bibliotēkas ikdienai, kā arī uzzināt jaunāko informāciju ne tikai par bibliotēku, bet par literatūru kopumā - regulāri tiek sagatavoti un ievietoti ieraksti par rakstniekiem-jubilāriem, gan reklamējot krājumā pieejamās grāmatas, gan citātus no viņu daiļrades.

2024. gadā Facebook vietnē bibliotēka sasniegusi 41290 skatījumu.

Pārskata gadā bibliotēka turpināja savā **YouTube kontā** publicēt grāmatas, kurām beigušās autortiesības. 2024. gadā publicētas grāmatas:

- Andrievs Niedra “Līduma dūmos”
- Augusts Deglavs “Zeltenīte”
- Jānis Poruks “Pērļu zvejnieks”
- Jēkabs Janševskis “Varkaļu pagasta skolotājs”
- Jēkabs Janševskis “Lielās bēdās”
- Jēkabs Janševskis “Bagātā Čāpiņa dēls”
- Jēkabs Janševskis. “Līgava” (iesākts publicēt 2023. gadā)

2024. gadā visvairāk *skatījumu* ir Rūdolfa Blaumaņas novelēm “Raudupiete” (4528 skatījumi) un “Salna pavasarī” (2552), kā arī Kārļa Skalbes pasakai “Kaķīša dzirnavas” (3048). Analītikas dati liecina, ka iespēju noklausīties Rūdolfa Blaumaņa stāstus un noveles aktīvi izmanto izglītības iestāžu audzēkņi.

Salīdzinot ar 2023. gadu, YouTube skatījumu skaits pieaudzis par 9% (132447), savukārt par 10% palielinājies sekotāju skaits (kopā 1670 sekotāju).

Mikroblogšanas vietnē X bibliotēka dalās ar jaunāko informāciju bibliotēku, kultūras un literārajā jomā. Platforma X primāri tiek izmantota vispārējas informācijas izplatīšanai, mazāk koncentrējoties uz bibliotēkas ikdienas dzīvi, kā tas ir Facebook gadījumā.

Veismīgākie bibliotēku popularizējošie pasākumi (attēlu galerija skatāma pielikumā Nr.4)

Viens no plaši apmeklētiem ir jau minētais LNERB organizētais pasākumu cikls “Kafijas pauze”, kad lasītāji uz tikšanos aicināti jaunu grāmatu palielinātā drukā, Braila rakstā vai audiogrāmatu atvēršanas svētkiem. (plašāk 22.lpp.)

Nozīmīgs pasākumu kopums LNERB veidots, atceroties, godinot vai pieminot svarīgus Latvijas vēstures notikumus. Tādas bijušas tikšanās ar žurnālistiem - barikāžu aculiecinieci Ilzi Strengu, Eiropas Savienības ekspertu Latvijā Ansi Bogustovu un politiķi Daini Īvānu.

Arī sabiedrībā aktuālu tēmu risināšana ir ietverta bibliotēkas pasākumos. Piemēram, sarunu un dziesmu pēcpusdienā “Romi – savējie vai svešie?” Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes doktorantūras studente Lingita Lina Henritiusa dalījās ar klātesošajiem pieredzē un zināšanās par citu kultūru izpratni un toleranci pret tām.

Stiprinot latviešu dzīvesziņu, uz tikšanos ar lasītājiem bija aicināta etnogrāfe Indra Čekstere. Interesantais stāstījums par latviešu tautas vasaras Saulgriežiem ar Zāļu vakaru, jāņuzālēm, vainagiem, Jāņu uguņu un līgotņu burvību, aizrāva visus klātesošos. Vēl emocionālāks izvērsās pasākums - klusā laika lasījumi “Mazu brīdi pirms...”. Tajā vienkāršā valodā sanākušos uzrunāja Rīgas sv. Franciska draudzes vikārs Kārlis Miķelsons. To papildināja dzejas un pārdomu lasījumi un mūziķes Maijas Evas Fogeles atskaņojumi.

LNERB tiešajai mērķauditorijai nozīmīgi ir muzikālu pasākumu organizēšana un vietējo talantu piedalīšanās tajos. Jau vairākus gadus tradicionāli tādās ir Valentīndienas atzīmēšana ar vietējiem mūziķiem Maiju Evu Fogeli un Dmitriju Gavrilovu un Latvijas valsts dibināšanas dienas godināšana kopā ar Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra skolēniem un skolotājiem. Šogad jauns bija divu radošu mūziķu — Māra Orbitāna un Laura Kuzņecova (kopā - blice “Juglālake”) sagatavotais uzvedums - joki un stāsti par dažādām ikdienas situācijām.

LNERB regulāri veicina vietējās kopienas iespējas radoši izpausties. Pārskata periodā plašāka sabiedrība iepazīstināta ar gleznu, pērļu darinājumu, rokdarbu, keramikas, pinumu un kalumu izstādēm.

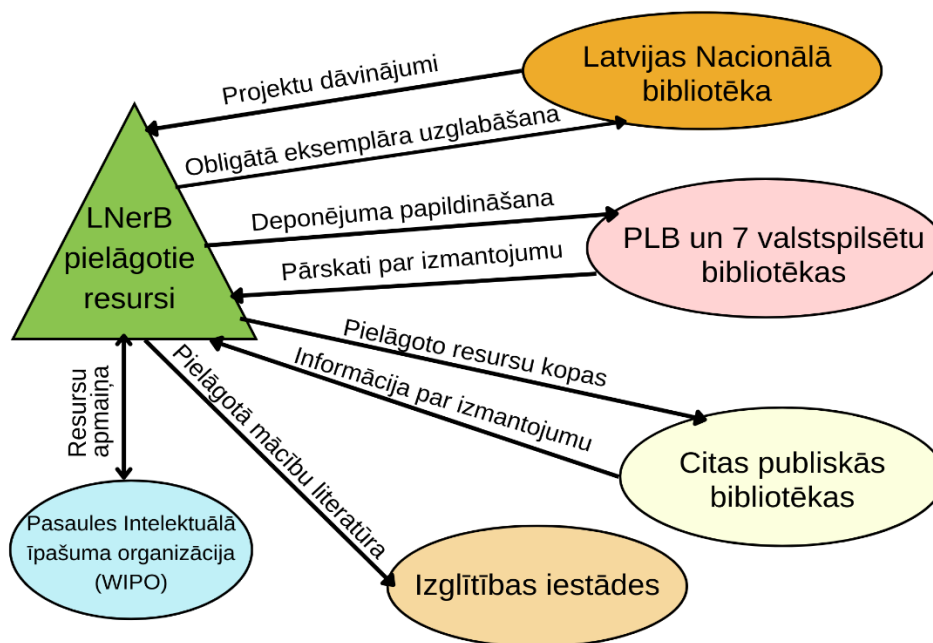
Ar publicitātes darbu saistītās problēmas un to risinājumi

Arvien grūtāk ir sniegt precīzu informāciju par sociālo tīklu analītikas datiem, piemēram, platformas X analītikas dati atrodas aiz maksas sienas un bibliotēkai nav papildus līdzekļu, lai tiem varētu piekļūt. Tāpat piņķerīga un nepateicīga ir datu izguve no Facebook vietnes, īpaši, ja vēlas uzzināt gadā publicēto ierakstu skaitu.

11. Sadarbības tīkla raksturojums

LNERB ir ļoti daudzveidīga sadarbība ar dažādām valsts un pašvaldību iestādēm un organizācijām.

Attēls Nr.8 “Sadarbības partneri bibliotekārajā jomā”

Visciešākā sadarbība LNERB tradicionāli ir ar PLB un tām septiņām valstspilsētu reģionu galvenajām bibliotēkām, ar kurām 2023. gadā tika noslēgti Deleģēšanas līgumi par iedzīvotāju ar redzes traucējumiem un funkcionālo lasītnespēju bibliotekāro apkalpošanu. LNERB regulāri papildina deponēto reproducēto darbu krājumus un pārskatus par izmaiņām tajos. Bibliotēka sniedz tām profesionālu atbalstu, lai pēc iespējas labāk risinātos darbs ar reģionā esošās tiešās mērķauditorijas apkalpošanu. Savukārt, Deleģēšanas līgumi paredz šo bibliotēku vadītājus sagatavot ceturkšņa atskaites un pārskatu gada beigās par valsts uzdevuma izpildi. (plašāk 34.,35. lpp.)

Citām publiskajām bibliotēkām Latvijā LNERB resursi tiek piedāvāti SBA kārtā, izsniedzot pielāgoto grāmatu kopas. Viņu uzdevums ir apzināt mērķauditoriju, izsniegt pielāgoto literatūru un informēt mūsu bibliotēku par tās izmantošanu.

LNERB pielāgoto resursu apmaiņa norisinās arī starptautiskā līmenī. Bibliotēka papildina pielāgoto digitālo krājumu globālajā grāmatu servisā ABC un nodrošina tiešajai mērķauditorijai pieejamību tā izmantošanai.

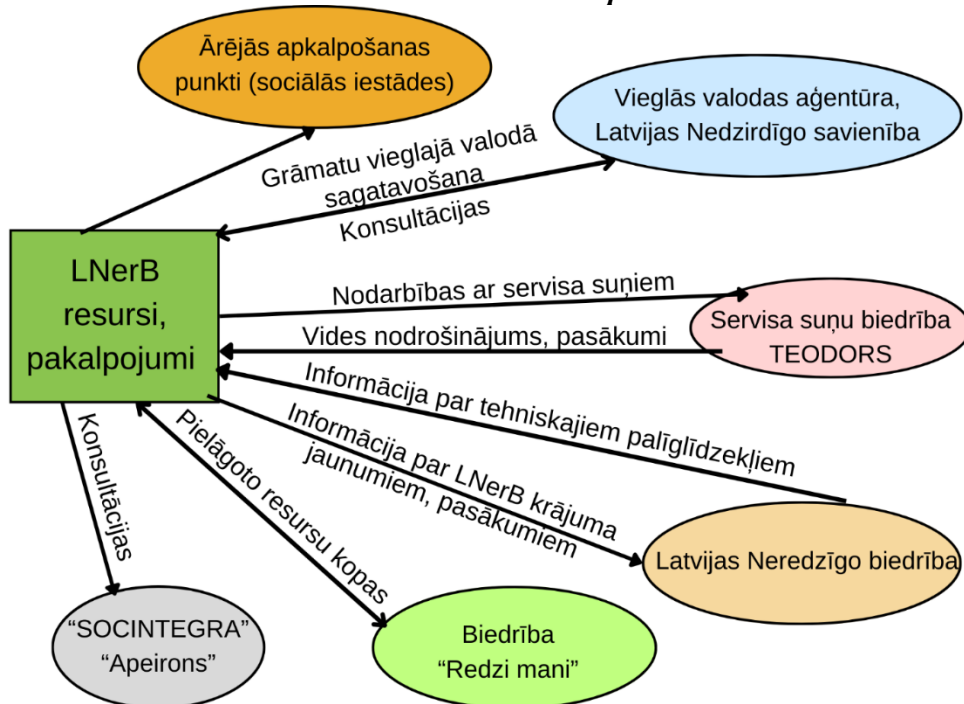
Koleģiāla sadarbība saista LNERB un Latvijas Nacionālo bibliotēku (LNB). Projektu “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” un “Latviešu oriģinālliteratūra Latvijas bibliotēkās” ietvaros LNERB savu krājumu papildina ar vērtīgām grāmatām gan pieaugušajiem, gan bērniem.

LNERB krājumā iekļauti Obligātie eksemplāri Braila rakstā, kas reāli tiek uzglabāti LNB Repozitārijā ēkā “Raksti” Silakrogā, ievērojot uzglabāšanai atbilstošos apstākļus. LNERB savās telpās saglabā ar roku rakstītās grāmatas Braila rakstā, kas ir kultūrvēsturiskā mantojuma daļa un ir liecība par grāmatniecības Braila rakstā attīstību.

Izglītības iestādēs LNERB informē sociālos pedagogus vai citas atbildīgās personas par digitālās mācību literatūras izmantošanas iespējām skolēniem ar lasīšanas traucējumiem.

Otru lielāko sadarbības partneru loku veido ārējās apkalpošanas punkti – sociālās iestādes un nevalstiskās organizācijas – biedrības, aģentūras, profesionālās savienības:

Attēls Nr.9 “Citi sadarbības partneri”

Ārējās apkalpošanas punktiem – sociālajām iestādēm, nevalstiskajām organizācijām, daudzfunkcionālajiem centriem, LNERB nodrošina pielāgoto informācijas resursu pieejamību, jo tajos veidojas vislielākais pielāgotās literatūras izmantotāju skaits.

Labā un rezultatīva sadarbība LNerB izveidojusies ar Viegļās valodas aģentūru. Aģentūras pārstāves Irīna Meļņika un Gunta Anča sniegušas konsultācijas bibliotēkas grāmatu vieglajā valodā adaptēšanas procesos. Validējot jeb testējot izdevuma satura uztveri dažādām auditorijām, sadarbībā iesaistīti gan speciālās skolas audzēkņi, gan sociālās iestādēs dzīvojošie.

LNerB, kā arī septiņu Pielāgotās literatūras bibliotēku un Latvijas Neredzīgo biedrības un to teritoriālo organizāciju (TO) kopdarbība vistiešāk ietekmē kopīgās mērķauditorijas – neredzīgo cilvēku un cilvēku ar redzes problēmām un lasīšanas traucējumiem apkalpošanu un iekļaušanu sabiedrībā. Biedrības biedri par bibliotēku pasākumiem un jaunākajiem izdevumiem tiek informēti ar LNerB informatīvā izdevuma “Gaismā” starpniecību. Biedrība un to TO pārstāvji informē par tiešajai mērķauditorijai pieejamiem tehniskajiem palīgīdzekļiem pielāgoto resursu izmantošanā. LNerB savukārt lasītājiem nodod informāciju par šīm iespējām.

2023. gadā sadarbība aizsākta ar Latvijas Nedzirdīgo savienību, kad tika izdota grāmata zīmju valodā. Bet, tā kā tas ir sarežģīts un laikietilpīgs darbs, tad 2024. gadā kopīgs projekts nav organizēts.

LNerB nodrošina atbilstošu un pieejamu vidi tiešās mērķauditorijas pārstāvjiem ar suņiem - pavadoņiem, suņiem - asistentiem. Sadarbībā ar Servisa suņu biedrību TEODORS, LNerB organizē pasākumus bērniem lasītprasmes un socializēšanās prasmju uzlabošanai, izmantojot terapijas suņus (piemēram, nodarbības “Lasi kopā ar suni”).

Sadarbībā ar biedrību “Redzi mani” LNerB nodrošina tās telpās pielāgoto resursu apmaiņu, kā arī valsts un pašvaldību izdoto informatīvo materiālu saņemšanu pielāgotā formātā.

LNerB aktīvi iesaistās starpinstitucionālajā sadarbībā ar valsts un pašvaldību iestādēm, kā arī NVO, sagatavojot un izdrukājot tām informācijas materiālus Braila rakstā. 2024. gadā sadarbība notikusi ar:

- Valsts sociālās aprūpes centru "Rīga", Filiāle Jugla;
- Biedrību “SOCINTEGRA”;
- “Latvijas dievturu sadraudzi”;
- LNB Strazdumuižas klubu.

Vides un informācijas pieejamības nodrošināšanai korektā Braila rakstā, LNerB konsultējusi invalīdu un viņu draugu apvienību “Apeirons” un biedrību “SOCINTEGRA”.

Starptautiskā sadarbība

- LNerB izveidojusi labu sadarbību ar Slovēnijas biedrību “Zavod Risa”. Tā ir Slovēnijā vadošā organizācija, kas nepārtraukti iepazīstina cilvēkus ar vieglo valodu, kā arī nodrošina grāmatas vieglajā valodā. Slovēnijas partneri apmeklēja klātienē LNerB, lai iepazītos ar Latvijas pieredzi šajā jautājumā. 2024. gadā sadarbības ietvaros LNerB tulkojusi un izdevusi informatīvo materiālu “Pasaule jūsu plaukstā: nedzirdīgi-neredzīgo valoda”, kas pieejama interesentiem LNerB Tifloloģijas kabinetā.
- Gada beigās uzsākts darbs pie biedrības “Zavod Risa” izdotās un Nejko Perko sarakstītās grāmatas vieglajā valodā “Zmaj iz petelinjega jajca” (“Pūķis no gaiļa olas”) tulkošanas latviešu valodā. Grāmatu plānots izdot 2025. gadā. Tā būs Latvijā pirmā grāmata vieglajā valodā, kas tulkota un izdota no citas valodas.
- Savukārt no Latvijas puses, LNerB biedrībai “Zavod Risa” nodevusi tulkošanas/izdošanas atļauju Guntas Bites grāmatai “Pie omītes”.
- LNerB Braila un pielāgotās drukas nodaļas vadītāja 2024. gadā ir iekļauta EBU (Eiropas Neredzīgo savienības) organizētajā pieredzes apmaiņas platformā kā Braila raksta darba grupas dalībniece. Diskusijas notiek, izmantojot ārējo e-diskusiju sarakstu, kā daļu no EBU pašreizējā ES finansētā projekta. Diskusijas mērķis ir veicināt EBU Braila raksta attīstības pasākumus CERV projekta ietvaros, daloties savā pieredzē, domās un ieteikumos ar EBU darba grupu (Braille Working Group).

Bibliotēku interešu aizstāvības darbs

LNerB regulāri informē Kultūras ministriju par plānotajiem bibliotēkas attīstības mērķiem un vajadzībām. Nepieciešamais finansiālais atbalsts tālākai attīstībai iespēju robežās tiek nodrošināts.

Notiek sadarbība ar Latvijas Nacionālo bibliotēku pielāgoto resursu izmantošanas darba veicināšanai reģionos. Jāpilnveido šī darba atspoguļojums kopīgajā valsts statistikā, iekļaujot tajā datus par pielāgoto resursu izmantošanu visās publiskajās bibliotēkās (lasītāju un izsniegumu skaitu). Iekļaujot LNERB KISC projektā “IKT vienota pārvaldība un digitālie risinājumi kultūras nozares institūcijām”, šis jautājums tiktu atrisināts.

Sadarbības raksturojums novadpētniecības darbā

LNERB darbinieki izmanto iespēju tikties ar tiem vietējiem entuziastiem – novadpētniekiem, kuri vēl var sniegt informāciju par Juglas ražotnēm, Strazdumuižas kopienu kopumā un individuālām personībām, mazāk zināmiem dabas un vēstures objektiem. Viņu stāstījumi tiek ierakstīti diktofonā, lai vēlāk izmantotu novadpētniecības popularizāšanā. Katru otrdienu interesenti pulcējas uz kopīgu informācijas apmaiņu un dalās atmiņās par fotogrāfijās redzamo.

Bibliotēkas sadarbības tīkls bērnu un jauniešu apkalpošanā, nozīmīgākie partneri, sadarbības vērtējums

LNERB Rīgā ir izveidojusies veiksmīga un regulāra sadarbība ar Rīgas Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra skolotājiem un skolēniem. Šajā izglītības iestādē mācās vājredzīgi un neredzīgi skolēni, kuriem ir iespēja piedalīties dažādos bibliotēkas organizētajos pasākumos – literārajos rītos, grāmatu atvēršanas svētkos bibliotēkā, digitālās prasības un medijprasības stundās. Aktivizējot darbu ar bērniem un jauniešiem, LNERB jau 7 gadus iesaista šīs skolas audzēkņus “Bērnu un jauniešu žūrijas” lasīšanas un vērtēšanas darbā.

Pārskata periodā turpinājās sadarbība ar Rīgas Juglas vidusskolas un Rīgas 154. pirmsskolas izglītības iestādēm, kā arī ar privāto bērnudārzu un sākumskolu “Laimis Lācis” kopīgi organizējot Strazdumuižas skolas nodarbības “Lasām kopā ar suni”. Šajās nodarbībās suns mazina uztraukumu, iedvesmo, nekad bērnu nepārtrauc, turklāt šādā veidā tiek attīstīta arī saskarsmes prasme, mazinātas bailes.

Atbilst ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem

12. Metodiskais un konsultatīvais darbs

Pārskata periods uzsākts ar septiņu valstspilsētu bibliotēku Pārskatu/Atskaišu izvērtēšanu. LNERB komisija izskatīja sniegto informāciju, sniedza savu atzinumu un ieteikumus atsevišķu uzdevumu rezultātīvai izpildei.

Pēc iepazīšanās ar saņemtajiem Pārskatiem komisija secināja, ka darbs ar sava novada bibliotēkām, sociālajām un izglītības iestādēm septiņās valstspilsētu bibliotēkās tiek risināts atšķirīgi un ar ievērojami atšķirīgiem rezultātiem. Vietās, kur atbildīgi strādā ar pašvaldību bibliotēkām un sociālajām iestādēm, sasniegts labs pielāgotās literatūras pārklājums reģionā.

Atzinīgi jānovērtē Balvu Pielāgotās bibliotēkas darbs visās iesaistītajās iestādēs, ar kurām bibliotēkas sadarbojas. Daugavpils darbiniecēm veiksmīgi izdevies uzrunāt Augšdaugavas novadu bibliotēkas un pilsētas skolas. Plaši izvērstas darbs ar pielāgoto resursu mērķauditoriju Rēzeknes Pielāgotās literatūras bibliotēkā un sociālajos tīklos, līdz ar to sasniegti labi darba rezultāti. Mērķtiecīgi darbojas Jelgavas pielāgotās literatūras izsniegšanas punkts, lasīšanā iesaistītas gan sociālās iestādes, gan skolas. Rezultatīvie rādītāji sasniegti arī Liepājas Dienvidrietumu bibliotēkā, kuru apkalpojamā teritorijā ietilpst plašais Dievidkurzemes reģions.

Ventspils bibliotēka Gāliņciemā savu darbību vairāk izvērsusi uz ārpus novada bibliotēkām, taču darbs tajās iepriekšējos gados sekmējies labāk. Nopietni par darba rezultāta sasniegšanu jādome Cēsu Valdemāra bibliotēkā. Pirmkārt, jāmaina iesaistīto darbinieku attieksme, ka “šos resursus ārpus

ierastajiem lietotājiem neviens nepieprasa” un tas, ka lasītāju un izsnieguma uzskaitē ir “neiespējamā misija”.

Komisija uzmanību vērta uz vairākiem uzlabojumiem pielāgoto resursu izmantošanā:

- PLB, kur darbs ar pašvaldību bibliotēkām nav rezultatīvs kā plānots, lielāka uzmanība jāvērs tieši uz sava novada bibliotēku darbinieku pārliecināšanu par lasītāju paplašinātajām iespējām lasīt citādāk;
- Lai paplašinātu bibliotēkām piedāvājamo pielāgojumu klāstu palielinātā drukā, pēc iespējas izmantot LNERB krājumu Rīgā, pasūtot grāmatas SBA kārtā;
- Piedāvājot pielāgoto mācību literatūru, uzrunāt vispārīgglītojošo skolu speciālos pedagogus un logopēdus, lai nodrošinātu 2019. gada 19. novembra MK noteikumu Nr. 556 5.3. punkta izpildi skolās (par mācību literatūras pieejamību skolēniem ar lasīšanas traucējumiem, tā atvieglojot viņiem pilnvērtīgi apgūt mācību programmu).

Situācijas apraksts, kopaina, metodiskā un konsultatīvā darba prioritātes pārskata periodā

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2022. gada 3. maija rīkojumu Nr.311 “Par konceptuālo ziņojumu “Par bibliotēku nozares politikas īstenošanas pilnveides pasākumiem”, arī pārskata periodā LNERB galvenās prioritātes ir bijušas: **pielāgoto resursu nodrošināšana un metodiska atbalsta un konsultāciju sniegšana** ikvienai bibliotēkai, kura sniedz pakalpojumus cilvēkiem ar redzes un lasīšanas traucējumiem.

Reģiona galvenās bibliotēkas sniegtais metodiskais un konsultatīvais atbalsts, īstenotie profesionālās pilnveides un pieredzes apmaiņas pasākumi

2024. gada 2. maijā LNERB metodikē Vija Circāne un Skaņu ierakstu un IT nodaļas vadītājs Uģis Skuja piedalījās Jūrmalas Centrālās bibliotēkas darbinieku profesionālās pilnveides seminārā. Viņi klātesošos iepazīstināja ar LNERB pielāgotās literatūras un pakalpojumu pieejamību cilvēkiem ar redzes traucējumiem un citādām lasīšanas grūtībām. LNERB telpās uzņēma kolēģus no Līvānu novada Centrālās bibliotēkas, lai viņi iepazītos ar mūsu bibliotēkas darbu un resursiem.

Starptautiska projekta ietvaros LNERB uzņēma kolēģus no Latvijas, Lietuvas un Dānijas. Seminārā viņi tika iepazīstināti ar bibliotēkas paplašinātajām funkcijām, kas nodrošina bibliotēkās cilvēkiem ar dažādām lasīšanas un uztveres grūtībām Latvijā un ārvalstīs. LNERB darbinieku vadītajā ekskursijā dalībnieki tika iepazīstināti ar LNERB izdotajiem pielāgotajiem resursiem un uzzināja kā terapijas suņi no biedrības TEODORS var palīdzēt bērniem lasītprasmes apguvē.

Seminārs par pielāgotās literatūras nodrošināšanu Latvijas bibliotēkās organizēts, sadarbībā ar LNB. 2024. gada 29. maija tikšanās laikā platformā ZOOM, lai skaidrotu pielāgotās literatūras resursu pieejamību un izmantošanu, bija aicināti piedalīties visi publisko bibliotēku bibliotekāri. LNERB direktore Andra Jākobsone viņus iepazīstināja ar bibliotēkas pielāgotajiem resursiem un to izmantošanas iespējās. Braila un pielāgotās drukas nodaļas vadītāja Gunta Bīte stāstīja par grāmatu vieglajā valodā sarakstīšanu vai adaptēšanu. Savukārt, Skaņu ierakstu un IT nodaļas vadītājs Uģis Skuja demonstrēja, kā izmantot bibliotēkas audiogrāmatu lejupielādes sistēmu BALSS. Par veiksmīgu darbu ar pielāgoto resursu lasītājiem iepazītināja Ogres, Valmieras, Viesītes, Smiltenes, Pļaviņu un Salaspils bibliotēkas.

Plašu auditoriju uzrunājoša uzstāšanās LNERB bijusi Latvijas skolu un bērnu bibliotekāru lasītpatikas forumā Siguldā 2024. gada 13. martā. Tajā par pielāgotās mācību literatūras izmantošanu mācību procesā skolēniem ar lasīšanas traucējumiem stāstīja LNERB direktore Andra Jākobsone.

2024. gadā oktobrī organizētas sarunas ar septiņu valstspilsētu bibliotēku un PLB vadītājiem. Uzklusīta labākā pieredze, pārrunātas problēmas pielāgoto resursu izsniegšanā, izmantošanā un uzskaitē, kā arī kopīgi risināmi jautājumi. Šķērslis audiogrāmatu izmantošanā tiek minēts CD_mp3 atskaņošanas aparātūras trūkums, darbs divās atšķirīgās bibliotēku informācijas sistēmās.

Pārskata gada laikā LNERB vadība un speciālisti tiekoties vai sarunājoties attālināti ar Latvijas bibliotēku pārstāvjiem, veikusi plašu un daudzveidīgu skaidrošanas darbu, kā uzrunāt potenciālos lasītājus un kurus resursu veidus viņiem veiksmīgāk piedāvāt. Regulāra un tūlītēja profesionāla palīdzība sniegta tiem kolēģiem, kuriem radušās neskaidrības tiešās mērķauditorijas apkalpošanā.

Gada laikā risinātas individuālas telefonu sarunas un e-pastu sarakstes. PLB darbinieki konsultēti ceturkšņu atskaišu sagatavošanā, Vienošnās ar publiskajām bibliotēkām un sociālajām iestādēm noslēgšanā. Darba specifiskā ievadīta Jelgavas un Daugavpils jaunās darbinieces. LNerB darbinieki dalījās ar kolēģēm savā pieredzē personu ar redzes problēmām un lasīšanas traucējumiem apkalpošanā. Sagatavots pārskats par pusgada rezultatīvajiem rādītājiem - pielāgoto resursu lasītājiem un izsniegumu viņiem. Neraugoties uz minēto, ne visu reģionu bibliotēkas bijušas atsaucīgas un ieinteresētas.

Lai pilnveidotu un veiksmīgāk koordinētu konsultatīvo palīdzību, izstrādātas “Vadlīnijas metodiskā un konsultatīvā darba pakalpojumam Latvijas Neredzīgo bibliotēkā (LNerB)”, kas nosaka LNerB sniegtās metodiskās un konsultatīvās palīdzības apjomu un saturu. Mērķis - pilnveidot LNerB kā nozīmīgāko atbalsta un konsultāciju centru Latvijā bibliotēkām, citām valsts un pašvaldību iestādēm, nevalstiskajām organizācijām, kuras sniedz pakalpojumus tiešajai mērķauditorijai. LNerB nav birokrātiski kontrolējoša iestāde, bet darbojas kā palīgs un padomdevējs, vienlaikus seko līdzi pielāgoto resursu aprītei un uzskaitē Latvijā, kā arī tai uzticēto valsts pārvaldes uzdevuma izpildei reģionos. Galvenie konsultatīvā darba pamatprincipi ir:

- ✓ aktualitāte - jaunu mērķgrupu piesaistei bibliotēkās;
- ✓ ieteikumi - pielāgoto resursu izsniegšana, izmantošana, uzskaitē;
- ✓ nepilnību novēršana – autortiesību likuma 22¹ ievērošana;
- ✓ sasniegtā izpēte – darba rādītāju salīdzināšana un analīze.

Ar izglītības iestādēm LNerB sadarbojas individuāli, arī vajadzība pēc padoma galvenokārt saistās ar pielāgoto resursu izmantošanu (nosacīji, autortiesību likuma ievērošana u.tml.)

Darbs ar tiešās mērķauditorijas bērniem un jauniešiem norit sekmīgi, jo ar viņiem strādā ilggadēji un LNerB specifiku pārzinoši darbinieki.

Metodiskā darba problēmas jau minētas tekstā.

Direktore

Andra Jākobsone

Pārskatu apkopojā:

Metodikas nodaļas vadītāja Aija Pelīte

Pielikumi

**Latvijas Neredzīgo bibliotēkas darbinieku apmeklētie
Profesionālās pilnveides un izglītojoši pasākumi
(kursi, lekcijas, semināri, kongresi, konferences u.c.).
2024. gads**

N.p.k.	Organizētājs(-i)	Pasākuma nosaukums	Stundu skaits	Klātienē vai attālināti
1.	Biznesa Konsaltinga Grupa SIA	Dokumentu noformēšanas aktualitātes 2024	2	Attālināti
2.	LNB	Datu ievadīšana LDKK	2	Attālināti
3.	Datu valsts inspekcija	Privātuma politika un padomi tās izstrādē	1,5	Attālināti
4.	LNB	Bibliotēku zinību pamati	160	Klātienē
5.	Gāliņciema bibliotēka	CERT.LV eksperta Egila Stūrmaņa lekcija "Mēs un internets"	1	Attālināti
6.	LNB, RSU	"Ziņas nepatērē, medijiem netic, bet zina (vislabāk)"	1	Attālināti
7.	LNB	"Kā panākt dubultjaudu lasītveicināšanai?"	4	Attālināti
8.	LNB	Digitālās bibliotēkas mācības	2	Attālināti
9.	LNB	Tīklošanās par aktualitātēm darbā ar bērniem un jauniešiem.	2	Attālināti
10.	Cert.lv	"Esi drošs"	4,5	Attālināti
11.	LNB	Seminārs "Mākslīgais intelekts un izglītība nākotnē"	1	Attālināti
12.	LNB	Tīklošanās par aktualitātēm darbā ar bērniem un jauniešiem.	2	Attālināti
13.	LU Bibliotēka	Dimensions: pasaulē lielākā ar zinātni saistītā datubāze pētniecības sasniegumu novērtēšanai un atpazīstamībai	1	Attālināti
14.	Rīgas Valsts tehnikums	Digitalizācija, digitālā restaurācija un veco fotogrāfiju prezentācija	6	Klātienē
15.	Latvijas Pašvaldību mācību centrs	Interneta atkarība, riska faktori un iespējamie risinājumi	3	Attālināti
16.	LNB	Latvijas kultūras kanons astoņās nozarēs	12	Attālināti
17.		DVS Namejs ieviešana	9	Attālināti
18.	DELNA	"Iekšējās trauksmes celšanas sistēmas reģionos: privātais un publiskais sektors"	1,5	Attālināti
19.	LNB	Seminārs "Vecāku iesaiste bērnu lasītprīka veicināšanā"	4	Attālināti

20.	Valsts administrācijas skola	Vebinārs "Efektīva e-pasta pārvaldība: apgūstiet Outlook funkcijas (1.1. grupa)"	4	<i>Attālināti</i>
21.	VARAM	Pakalpojumu pārvaldības politikas īstenošanas komandu veidošanu	6	<i>Attālināti</i>
22.	KISC	DVS Namejs ieviešana – apmācības darbiniekiem	1	<i>Attālināti</i>
23.	VARAM	Pakalpojumu un pakalpojumu pārvaldības esošā stāvokļa novērtēšana un pilnveides plānu izveide	6	<i>Attālināti</i>
24.	LNB, KM	"Medijpratība skolās – kā mācīt un mācīties?"	2,5	<i>Attālināti</i>
25.	Jūrmalas Centrālā bibliotēka	"Bibliotēku un novadpētnieku sadarbība: lokālās kultūrvides resursu veidošanai un piederības izjūtas veicināšanai ikvienam"	8	<i>Klātienē</i>
26.	Kultūras informācijas sistēmu centrs	"MICROSOFT TEAMS IZMANTOŠANA"	1,5	<i>Attālināti</i>
27.	LU Open Minded	"Svarīgākais, ko zināt topošajam rakstniekam"	9	<i>Attālināti</i>
28.	Zadov (NVO) RISA (Slovēnija)	Starptautiska konference ES projekta "So Easy – Spoken Easy Language for Social Inclusion" ("Tik viegli – mutvārdu vieglā valoda sociālajai iekļaušanai") SELSI ietvaros .	7	<i>Attālināti</i>
29.	LNB	Tiešsaistes seminārs "Mediji un bibliotēkas informācijas mijiedarbībā"	2	<i>Attālināti</i>
30.	LNB	Reģiona galveno bibliotēku metodiķu seminārs	5	<i>Klātienē</i>
31.	LNB	Bibliotēkas darbības un ietekmes novērtēšana	8	<i>Attālināti</i>
32.	Latvijas Grāmatizdevēju asociācija, LNB	Starptautiska konference "Grāmatas un lasīšana digitālajā laikmetā"	3	<i>Klātienē</i>
33.	LNB	Seminārs krājuma komplektēšanas speciālistiem	5	<i>Klātienē</i>
34.	Rīga TechGirls	Apmācības programmā "2024. Iepazīsti tehnoloģijas"	35	<i>Attālināti</i>
35.	VARAM	Mākslīgā intelekta impulss	5	
36.	Iepirkumu akadēmija	Autortiesības – to regulēšana līgumos, digitālajā vidē un mākslīgā intelekta programmās	3	<i>Attālināti</i>
37.	LU MII	Pēcpusdienas LATE	3	<i>Klātienē</i>

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2022.-2024. gadam

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas (turpmāk - Bibliotēkas) Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2022.–2024. gadam ir dokuments, kas nosaka bibliotēkas krājuma organizēšanas pamatprincipus un tālākās attīstības virzienus. Dokumenta izstrādes pamats ir Bibliotēku un Obligātā eksemplāra likumi, kā arī citi bibliotēku darbību reglamentējoši dokumenti.

Dokumentā ietverts: bibliotēkas un krājuma raksturojums, bibliotēkas misija, funkcijas un līdz ar tām izvirzītie mērķi un uzdevumi krājuma organizēšanā vadlīnijās noteiktajā laika posmā.

Bibliotēkas vispārīgs raksturojums.

Bibliotēka ar septiņām filiālēm (Balvos, Cēsīs, Daugavpilī, Jelgavā, Liepājā, Rēzeknē un Ventspilī) ir LR Kultūras ministrijas (KM) pakļautības kultūras iestāde, kas veic publiskās un specializētās bibliotēkas funkcijas. Bibliotēka ir vienīgā bibliotēka Latvijā, kura, ievērojot Autortiesību likuma 22.¹ panta nosacījumus, sniedz izglītības un informācijas piekļuves pakalpojumus personām, kuras ir neredzīgas vai ar citādām lasīšanas grūtībām. Tādēļ bibliotēkā reproducē grāmatas pielāgotā formātā – audio formātā, palielinātā drukā un Braila rakstā.

Bibliotēkas misija ir darboties kā pielāgotās literatūras resursu centram Latvijā, kur neierobežoti var saņemt izglītojošu, attīstošu un interesējošu informāciju jebkura persona, kura atbilst Autortiesību likuma 22.¹ panta kritērijiem, kā arī būt par publisku bibliotēku ikvienam.

Bibliotēkas prioritārie mērķi vadlīnijās noteiktajā laika posmā ir:

1. Papildināt pielāgoto resursu klāstu ar:
 - grāmatām palielinātajā drukā;
 - pielāgoto mācību literatūru skolēniem ar lasīšanas traucējumiem, t.sk. disleksiju;
 - grāmatām vieglajā valodā.
2. Paplašināt ārējo apkalpošanas punktu tīklu, sadarbojoties ar Latvijas Sociālās aprūpes centriem, nevalstiskajām organizācijām, bibliotēkām un skolām.
3. Attīstīt Pētniecības Datu bāzi, to papildinot ar analītiskiem rakstiem.

Bibliotēkas uzdevumi krājuma organizēšanā un saglabāšanā:

- Iegādāties vai saņemt dāvinājumos jaunāko latviešu un ārzemju izdevumus parastajā iespaidrakstā.
- Pielāgot daļu krājumā esošos izdevumus, vadoties pēc Bibliotēkas lasītāju vajadzībām.
- Restaurēt no bibliotēkas kasetēm un lentēm nozīmīgākos klasiķu un citu rakstnieku darbus.
- Piedāvāt lasītājiem audiogrāmatas dažādos informācijas nesējos – kompaktdiskos un USB, kā arī nodrošināt to lejupielādi sistēmā **BALSS** (Bibliotēkas audiogrāmatu lejupielādes sistēma) un ABC globālo grāmatu servisā ([Accessible Books Consortium](#)).
- Popularizēt krājuma resursus (publicitāte, pasākumi, sadarbība).
- Nodrošināt Bibliotēkas pielāgoto literatūru lasītājiem dzīvesvietā, izmantojot starpbibliotēku abonementu (SBA), Latvijas Pasta un bibliotēkas transporta pakalpojumus.
- Piedalīties informācijas resursu apmaiņā un papildināšanā starpvalstu līmenī, iekļaujoties ABC globālajā grāmatu servisā ([Accessible Books Consortium](#)).
- Reģistrēt un saglabāt izdevumu Braila rakstā obligātos eksemplārus.

Bibliotēkas galvenās lasītāju grupas:

1. Personas, kuras ir neredzīgas, ar redzes traucējumiem vai citādām lasīšanas grūtībām (disleksiju, pacienti pēc insulta, seniori u.c.), viņu ģimenes locekļi un aprūpētāji.
2. Personas, kuras dzīvo, mācās vai strādā Rīgā vai Pierīgas novados.
3. Iedzīvotāji filiāļu apkalpošanas zonās.

Bibliotēkas krājums.

Krājuma organizēšana un pārraudzība:

LNERB krājuma veidošanu pārrauga bibliotēkas direktors iecelta bibliotēkas Krājuma komplektēšanas komisija (KKK), kuras sēdes tiek sasauktas pēc nepieciešamības. KKK uzdevumi:

- izstrādāt krājuma komplektēšanas vadlīnijas;
- apstiprināt jaunāko izdevumu un reproducējamo grāmatu sarakstus, izvērtēt līdzekļu racionālu izlietošanu;
- noteikt cenu krājumā iekļaujamiem iespieddarbiem, ja to nav noteicis izdevējs vai dāvinātājs;
- apstiprināt dāvinājumu un norakstīšanas aktus;
- sekot līdzi, lai informācijas resursi atspoguļo dažādus viedokļus, lai nebūtu pieļauta politiska, konfesionāla, komerciāla vai cita ietekmēšana un bibliotēkas krājums atbilstu lasītāju vajadzībām un interesēm.

Krājuma komplektēšanu un apstrādi veic centralizēti Rīgā, Komplektēšanas un apstrādes nodaļā (KAN). Tās darbinieki atbild par Bibliotēkas informācijas sistēmā “Krājuma uzskaites un lasītāju apkalpošanas programmā” ievadīto datu precizitāti un e-kataloga kvalitāti, kā arī uzskaites atbilstību krājuma reālajam stāvoklim:

- plāno un veic jaunākās literatūras iegādi, klasificē iespieddarbus atbilstoši Bibliotēkas pielāgotās Universālās Decimālās klasifikāciju sistēmas (UDK); pamatnodaļām un galvenajām apakšnodaļām;
- veido resursu aprakstus, ievērojot valstī pieņemtos bibliogrāfijas standartus un Bibliotēkas BIS Rokasgrāmatas nosacījumus;
- izslēdz no e-kataloga nolietotus, mazpieprasītus, neprofilus, zudušus izdevumus.
- veic krājuma uzskaiti, plāno un organizē krājuma inventarizācijas.

Krājuma raksturojums.

Bibliotēkas krājums ir universāls, jo bez tradicionālajiem informācijas resursiem (grāmatām un žurnāliem parastajā iespiedrakstā, DVD un mūzikas CD), to papildina pielāgotās literatūras izdevumi audio formātā, palielinātā drukā un Braila rakstā:

- no 2019. gada oktobra Bibliotēkas Braila raksta nodaļa pielāgo grāmatu tekstu palielinātā drukā;
- 2021. gadā Skaņu ierakstu un IT nodaļā ierakstītas 4 mācību grāmatas audio formātā bērniem ar lasīšanas traucējumiem;
- Braila rakstā un audio formātā reproducēti Viegļās valodas aģentūras izdevumi viegļajā valodā.

Krājumā izdevumi ir latviešu, krievu, angļu un vācu valodās.

Krājumu papildina žurnāli pielāgotos formātos:

- “Doma”- Rīgā ieskaņots audiožurnāls (1x mēn.);
- “Bazūne”- avīze parastajā iespiedrakstā un Braila rakstā (1x mēn.);
- “Rosme”- Latvijas Neredzīgo biedrības izdots žurnāls “Rosme” parastajā iespiedrakstā un Braila rakstā (1x mēn.)

Bibliotēkā katru mēnesi elektroniski un audio formātā tiek sagatavots informatīvs izdevums “Gaismā” par jaunākajiem bibliotēkas krājumā ienākošajiem izdevumiem.

Bibliotēka nodrošina iespēju lasītājiem no bibliotēkas datoriem piekļūt bezmaksas datu bāzēm: Lursoft Laikrakstu bibliotēka un Letonika, kā arī LNB Digitālajiem resursiem.

Prioritātes un krājuma veidošanas pamatprincipi.

Krājuma kvalitātes nodrošinājums norit šādos veidos – 1) pirkumi - jaunāko izdevumu parastajā iespiedrakstā, citviet ieskaņoto CD un DVD, spēļu iegāde; 2) dāvinājumi – kvalitatīvu izdevumu saņemšana no autoriem, iedzīvotājiem un juridiskām personām; 3) bibliotēkas sagatavotie resursi – ieskaņotās un restaurētās audiogrāmatas, grāmatas palielinātā drukā, Braila rakstā, viegļajā valodā un citos pielāgojumos; 4) norakstīšana – no krājuma regulāri un sistemātiski izslēgti nolietoti, nepieprasīti un zuduši izdevumi; 5) inventarizācija - Rīgas un filiāļu krājumos ik pēc 8 gadiem.

Pirkumi.

1. Krājums tiek papildināts regulāri un plānveidīgi. Iepirkumu organizē KAN. Iepērkamo grāmatu sarakstus veido katra bibliotēkas filiāle, ievērojot lasītāju sastāvu, pieprasījumu un aptaujas rezultātus. Prioritāte - latviešu oriģinālliteratūras un ārzemju daiļliteratūras, t.sk. bērniem un jauniešiem, iegāde. Nozaru literatūrā izvēlas lasītāju pieprasītāko jomu izdevumus - vēsture, ģeogrāfija, ceļojumi. Citi atlases kritēriji - nozares speciālistu ieteikumi, kritiķu vērtējums, iesējuma kvalitāte, cena u.c.
2. Dokumentu atlasē tiek ievērots noteikts hronoloģisks un valodu aptvērums. Daiļliteratūrā izvēlas pēdējo 3-5 gadu izdevumus (izņemot darbus ar kultūrvēsturisku vērtību un tifloloģijas saturu). Lielāko skaitu dokumentu komplektēti latviešu valodā, ņemot vērā lasītāju pieprasījumu arī svešvalodās – krievu un angļu.
3. Pārsvarā tiek komplektēts viens izdevuma eksemplārs. Paaugstinātā pieprasījuma dokumentu eksemplāru skaitu nosaka nodaļu speciālisti KKK sēdēs.
4. Piekomplektē tifloloģijā nozīmīgus senākus izdevumus, kā arī atsevišķu grāmatu turpinājumus vai atjauninājumus, ja vecie noliekti.
5. Krājumā nekomplektē īslaicīgas nozīmes un mācību literatūru, kartogrāfiskos izdevumus, rokrakstus (izņemot tifloloģijas materiālus) un rasistisku vai naidu izraisīšu literatūru.

Dāvinājumi.

1. Dāvinājumi tiek pieņemti no autoriem, iedzīvotājiem un juridiskām personām. Bibliotēkas pārstāvis mutiski vai rakstiski vienojas ar dāvinātāju par dokumenta saņemšanu un tālāko izmantošanu (medijos, pasākumos, konkursu balvām, tālākai nodošanai u.tml.). Prioritāte ir paaugstinātā pieprasījuma izdevumiem, kuri tiek pielāgoti Bibliotēkas lasītāju vajadzībām. Ar atlasīti tiek pieņemti CD un DVD, vērtīgas Braila raksta grāmatas.
2. Izvērtējot dāvinājumu, tiek ievērots noteikts hronoloģisks aptvērums – pēdējie 5 gadi, ņemot vērā izdevuma saturu, nolietojuma pakāpi, valodu.
3. Bibliotēkai ir tiesības atteikties no dāvinājuma, ja tas neatbilst tās profilam un lasītāju informācijas vajadzībām. Netiek pieņemti saturiski novecojuši, noliekti, krājumā esoši, tendenciozi, rasistiskas vai naidu izraisīošas informācijas saturoši dokumenti. Atsevišķos gadījumos var pieņemt dāvinājumu, ja tā vizuālais izskats nav apmierinošs, bet dokumentam ir novadpētnieciska, kultūrvēsturiska vai zinātniska nozīme.

Bibliotēkas sagatavotie resursi.

1. Audiogrāmatas CD_ mp3 formātā ieraksta 16-22 disku eksemplāros, ņemot vērā, vai ielasīta jauna grāmata vai restaurēts iepriekš izdots izdevums.
2. Audiogrāmatas digitālā formātā pieejamas bez skaita ierobežojuma.
3. Literatūru vieglajā valodā reproducē dažādos formātos un pielāgojumos - Brailā, audio, palielinātā drukā.
4. Palielinātā drukā reproducēto grāmatu metiens ir 10 eksemplāri (5 Rīgas, 5 filiāļu krājumos).
5. Braila rakstā reproducēto grāmatu metiens ir 4 eksemplāri (3 Rīgas krājumā, 1 obligātais eksemplārs).
6. Periodikas izdevumi:
 - Audiožurnāls “Doma” (11 eks.);
 - avīze “Bazūne” (parastajā iespiedrakstā - 90 eks., Braila rakstā – 40 eks.);
 - informatīvais izdevums “Gaisma” (palielinātā drukā – 15 eks., elektroniski un audio formātā).
7. Bibliotēkas izdoto resursu apjoms un konkrēto formātu skaits var mainīties, ņemot vērā lasītāju pieprasījumu vai nepieciešamību. Izmaiņas apstiprina KKK.

Norakstīšana.

1. Atbildība par norakstāmo eksemplāru atlasīti ir LAN un filiāļu vadītājiem, kuri reizi ceturksnī pārskata un profesionāli izvērtē krājumu.
2. Bibliotēkas direktoram ir tiesības lemt par atsevišķu dokumentu kā novecojušu formāta nelietojumu krājuma resursos un lasītāju apkalpošanā.
3. Norakstīšanā vadās pēc vairākiem pamatprincipiem. Pirmkārt, no krājuma izslēdz noliektos, novecojušus pēc satura, nepieprasītus izdevumus, liekos dubletus. Otrkārt, lasītāju nozaudētus

vai citādi bibliotēkā neatgrieztus izdevumus. Treškārt, inventarizācijas laikā konstatētos zudumus.

4. Lasītāju nozaudētās Bibliotēkas audiogrāmatas noraksta tikai tad, ja krājumā paliek otrs eksemplārs.
5. Stihisku nelaimju gadījumos lēmumu par tālāko rīcību ar bojātiem dokumentiem pieņem KKK vai Bibliotēkas direktors.
6. Preses izdevumus LAN un filiālēs glabā 3 gadus. Tas neattiecas uz atsevišķu mākslas, psiholoģijas un vēstures preses izdevumiem. Nenoteikts glabāšanas laiks ir tīfologijas un novadpētniecības izdevumiem ("Bazūne", "Rosme") un audiožurnālam "Doma". Bibliotekāri vadās pēc lasītāju pieprasījuma, kā arī izdevumā ietvertā satura aktualitātes un izmantojamības.

Finansējums un krājuma komplektēšanas avoti.

Bibliotēka darbojas no valsts budžeta piešķirtā finansējuma ietvaros.

Divas reizes gadā KKK apstiprina Rīgas un filiāļu bibliotēkām iedalīto komplektēšanas finanšu apjomu, pamatojoties uz KAN sagatavoto pārskatu par jaunieguvumu izmantošanu. Vienu reizi mēnesī KKK sēdēs tiek apstiprināta katra mēneša iepirkumu naudas summa.

Krājuma komplektēšanas līdzekļu papildinājums ir dāvinājumi. Pēdējo divu gadu apjomīgākie ieguvumi ir KM atbalsts vērtīgu grāmatu iepirkuma programmai publiskajām bibliotēkām.

Komplektēšanas avoti:

- Jaunumu iegāde pie grāmatu izplatītājiem Latvijā - SIA "Virja LK" un SIA "Latvijas grāmata", "Polaris" (krievu val.), mūzikas ierakstu kompānijām;
- Preses abonēšana (Latvijas Pasts, izdevniecības);
- Dāvinājumi;
- Bibliotēkas sagatavotie resursi;
- Audio un digitālie ieraksti, kas saņemti, pamatojoties uz sadarbības līgumu vai vienošanos.

Bibliotēkas krājuma izpētes un analīzes metodes:

Krājuma komplektēšanas procesā galvenokārt izmantotas lasītāju aptaujas vai pieprasījumu, izsniegumu vēstures analizēšanu (statistisko metodi).

Ar "Latvijas Neredzīgo bibliotēkas krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2022-2024" apstiprināšanas brīdi spēku zaudē 2018. gada 12. janvāra "LNERB Krājuma komplektēšanas vadlīnijas 2018. - 2021. gadam."

Dokumentu izstrādāja KAN vadītāja Aija Pelīte, sadarbībā ar KKK locekļiem.

2022. gada 03.februārī

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas publicitāte 2024. gads LNerB Rīga Preses izdevumos

1. **Daudzvārde**, Līga. Latvijas Neredzīgo bibliotēka : [par neredzīgā pinēja Aleksandra Lāča un kalēja Alekša Pakovas darbu izstādi "Pinumi un kalumi - amatu saruna" Latvijas Neredzīgo bibliotēkā] / Līga Daudzvārde // Rosme – ISSN 0201-811X. – Nr.7 (2024, jūlijs), 34.-35. lpp.
2. **Hofmanis**, Ilgvars. Braila raksts šodien un rīt : [pieminēta LNerB] / Ilgvars Hofmanis // Rosme. – ISSN 0201-811X. – Nr.1 (2024, janvāris), 26.-27.lpp.
3. **Jēkabsone**, Ieva. Latvijas Neredzīgo bibliotēka laidusi klajā garstāstu vieglajā valodā : [par Guntas Bites grāmatas vieglajā valodā "Pie omītes" atvēršanas svētkiem Latvijas Neredzīgo bibliotēkā 14. augustā] / Ieva Jēkabsone ; tekstā stāsta G. Bite // Rosme – ISSN 0201-811X. Nr. 08 (2024, augusts), 34.-35. lpp.
4. **Jūrmala**. Pieejama pielāgotā literatūra : [par Jūrmalas Centrālā bibliotēkas sadarbību ar LNerB] // Rīgas Apmēģa Avīze. – ISSN 1407-5857. – Nr.31 (2024, 26. aprīlis), [1.] lpp.
5. **Ozoliņa**, Inita. Eiropas Neredzīgo savienības pārstāvji viesojas Latvijā : [tekstā pieminēta viesošanās LNerB] / Inita Ozoliņa // Rosme – ISSN 0201-811X. – Nr.10 (2024, oktobris), 4.-6.lpp.
6. **Rozentāle**, Iveta. Grāmatas Braila rakstā, audio, palielinātā drukā un vieglajā valodā : [pieminēta LNerB] / Iveta Rozentāle // Druva. – ISSN 1691-0400. – Nr.31 (2024, 16. aprīlis), 5.lpp.

Elektroniskās publikācijas

7. **Gunā**, Jura un Kristīnes pirmā izstāde : 15 kultūras pasākumi līdz 15. novembrim, apmeklējami bez maksas : [par Valsts sociālās aprūpes centra (VSAC) "Rīga" filiāles "Jugla" klientu darbu izstādes "Guna, Juris un Kristīne glezno" atklāšanu Latvijas Neredzīgo bibliotēkā] : [Elektronisks resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://nra.lv/dzivesstils/kultura/473710-15-kulturas-pasakumi-lidz-15-novembrim-apmeklejami-bez-maksas.htm?p=11> Resurss aprakstīts 2024. gada 12.novembrī.
8. **Izdotas** izglītojošas grāmatas vieglajā valodā jauniešiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem : [par LNerB tiešsaistes raidījuma "Kafijas pauze ar biedrību "Papardes zieds"" reklāmu] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/03.09.2024-izdotas-izglitojosas-gramatas-vieglaja-valoda-jauniesiem-ar-intelektualas-attistibas-traucejumiem.a567319/> Resurss aprakstīts 2024. gada 12.septembrī.
9. **Ķestere**, Inese. Neredzīgie lūdz paplašināt audiogramu klāstu bibliotēkās : [Pieminēta LNerB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://www.lsm.lv/raksts/kultura/kulturtelpa/21.02.2024-neredzigie-ludz-paplasinat-audiogramatu-klastu-bibliotekas.a543806/> Resurss aprakstīts 2024. gada 22. februārī.
10. **Boļšaka**, Skaidrīte. Drošāka interneta diena : [par drošāka interneta stundu 1.klasei LNerB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/drosaka-interneta-diena/> Resurss aprakstīts 2024. gada 28. februārī.
11. **Boļšaka**, Skaidrīte. Grāmatu lasīšana : [par piedalīšanos grāmatu lasīšanas konkursā "Lasi un vērtē" noslēguma pasākumu LNerB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/gramatu-lasisana/> Resurss aprakstīts 2024. gada 3.aprīlī.

12. **Bolšaka**, Skaidrīte. Neredzīgo bibliotēkas apmeklējums : [par 1./2. klases pasākuma “Pasaules medijpratības un informācijpratības nedēļa” apmeklējumu LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/neredzigo-bibliotekas-apeklejums/> Resurss aprakstīts 2024. gada 27.decembrī.
13. **Feldmane**, I. Ābeču izstāde : [par Ābeču izstādes apmeklējumu LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/abecu-izstade/> Resurss aprakstīts 2024. gada 3.oktobrī.
14. **Feldmane**, Inese. “Kāpēc man dziedāt svešu dziesmu!” : [par Latvijas dzimšanas dienai veltīto pēcpusdienu LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/kapec-man-dziedat-svesu-dziesmu/> Resurss aprakstīts 2024. gada 27.decembrī.
15. **Lielupe**, Ieva. Lieldienas gaidot! : [par 1.un 2.klašu skolēnu piedalīšanos LNERB rīkotajā Lieldienu radošajā darbnīcā] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/lieldienas-gaidot-2/> Resurss aprakstīts 2024. gada 3.aprīlī.
16. **Lielupe**, Ieva. Pērļoto rotu un glezniņu izstāde : [par Strazdumuižas vidusskolas 2./3.kl. skolēnu izstādes “Nostāļģija” apmeklējumu LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/perloto-rotu-un-glezninu-izstade/> Resurss aprakstīts 2024. gada 27.decembrī.
17. **Lielupe**, Liene. Barikāžu aizstāvju atceres diena Latvijas Neredzīgo bibliotēkā : [par Barikāžu aizstāvju atceres dienai veltīto pasākumu LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/barikazu-aizstavju-atceres-diena-latvijas-neredzigo-biblioteka/> Resurss aprakstīts 2024. gada 28. februārī.
18. **Salīņa**, Kristīne. “Bērnu un jauniešu žūrija 2023” pasākums programmas “Lasi un vērtē ’23” ietvaros : [par LNERB darbinieču priekšlāstīšanas pasākumu “Bērnu un jauniešu žūrija 2023” ietvaros] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/bernu-un-jauniesu-zurija-2023-pasakums-programmas-lasi-un-verte-23-ietvaros/> Resurss aprakstīts 2024. gada 28. februārī.
19. **Salīņa**, Kristīne. “Bērnu un jauniešu žūrija 2024” pasākums 6. – 9. klašu grāmatu ekspertiem. : [tekstā minēta LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/bernu-un-jauniesu-zurija-2024-pasakums-6-9-klasu-gramatu-ekspertiem/> Resurss aprakstīts 2024. gada 27.decembrī.
20. **Salīņa**, Kristīne. “Lasi un vērtē ’23” noslēguma pasākums : [par pasākumu LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/lasi-un-verte-23-nosleguma-pasakums/> Resurss aprakstīts 2024. gada 28. februārī.
21. **Salīņa**, Kristīne. Audio grāmatas “Dzejas izlase” atvēršanas svētku pasākums “Rudens ziedu rūgtenajā smaržā” : [par pasākuma apmeklējumu LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/audio-gramatas-dzejas-izlase-atversanas-svetku-pasakums-rudens-ziedu-rugtenaja-smarza/> Resurss aprakstīts 2024. gada 3.oktobrī.
22. **Salīņa**, Kristīne. Lieldienu gaidīšanas laika pasākums “Darinām raibi raibas Lieldienu olas!” : [par 5.un 6.klašu skolēnu piedalīšanos LNERB rīkotajā Lieldienu radošajā darbnīcā] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/lieldienu-gaidisanas-laika-pasakums-darinam-raibi-raibas-lieldienu-olas/> Resurss aprakstīts 2024. gada 3.aprīlī.
23. **Salīņa**, Kristīne. Strazdulēnu skolas nodarbība “Būvēsim internetu!” : [par “Drošība internetā” pasākumu LNERB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/strazdulenu-skolas-nodarbiba-buvesim-internetu/> Resurss aprakstīts 2024. gada 28. februārī.

24. **Salīna**, Kristīne. Tikšanās ar Kultūras mantojuma centra “Tīnūžu muiža” vadītāju Kasparu Špēli : [par pasākumu LNerB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/tikšanas-ar-kulturas-mantojuma-centra-tinuzu-muiza-vaditaju-kasparu-speli/> Resurss aprakstīts 2024. gada 27.decembrī.
25. **Strode**, Jeļena. Tikšanās ar ābeču kolekcionāru Juri Cibuļu : [par Strazdumuižas vidusskolas – attīstības centra 4.un 5.klašu skolēnu pasākuma apmeklējumu LNerB] : [Elektroniskais resurss]. – Tiešsaistes pakalpojums. – Nosaukums no tīmekļa lappuses. – Pieejas veids: <https://strazduskola.lv/skolas-dzive/tikšanas-ar-abecu-kolekcionaru-juri-cibulu/> Resurss aprakstīts 2024. gada 27.decembrī.

Radio un Televīzija

26. Lasmane-Brože, Ilze. Pa straumei. Jugla : [pieminēta LNerB] // Latvijas Televīzija. – (14.03.2024). – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: https://replay.lsm.lv/lv/ieraksts/ltv/321741/pa-straumei-jugla?utm_source=top6-2&utm_medium=front&utm_campaign=replay Resurss aprakstīts 2024. gada 15. martā.
27. **Latvijas** Radio 1 raidījums “Kultūras Rondo” : [sakarā ar Baibas Baikovskas grāmatas “Elfa - suns ne cilvēks” atvēršanas svētkiem pielāgotos formātos LNerB] // Latvijas Radio. – Radio sižets pieejams arī portālā “LSM.LV” (10.12.2024.). – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: [Arhīvs / Latvijas Radio](#) Resurss aprakstīts 2024. gada 11. decembrī.
28. **Ozola**-Balode, Zanda. Audiogrāmata, kas apliecina – viss ir iespējams : [par dzejnieces Margaritas (Ievas Ivkinas) un Imanta Smirnova audiogrāmatas atvēršanu LNerB] // Latvijas Televīzija. – (27.09.2024.). – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://replay.lsm.lv/lv/ieraksts/ltv/338202/audiogramata-kas-apliecina-viss-ir-iespejams> Resurss aprakstīts 2024.gada 30.septembrī.
29. **Rozenberga**, Māra. Neredzīgo bibliotēka laidusi klajā pirmo garstāstu vieglajā valodā "Pie omītes" : [par pielāgoto literatūru LNerB] // Latvijas Radio - Radio sižets pieejams arī portālā “LSM.LV” (19.08.2024.). – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: <https://lr1.lsm.lv/lv/raksts/kulturas-rondo/neredzigo-biblioteka-laidusi-klaja-pirmo-garstastu-vieglaja-valo.a195677/> Resurss aprakstīts 2024.gada 11.septembrī.
30. **Вихрова**, Елена. Книги на оцупь : [par darbu LNerB] // Latvijas Televīzija. – (16.03.2024.). – Tiešsaistes pakalpojums. – Pieejas veids: https://www.youtube.com/watch?v=kBLE8SyoASk&ab_channel=RUSLSM Resurss aprakstīts 2024. gada 18. martā.

2024. gads attēlos

Tikšanās ar ābeču kolekcionāru Juri Cibuļi.
02.02.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Strazdulēnu skolas nodarbība “Būvēsim internetu!”. 08.02.2024. (Foto: Ieva Jēkabsone)

Dziesmu pēcpusdiena “Pa mīlestības
līkločiem”. 14.02.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Lasām kopā ar suni. 27.03.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Audiogrāmatas “Zvaigžņu dārzi” atvēršana.
21.05.2024. (Foto: Ieva Jēkabsone)

Kafijas pauze ar Zani Daudziņu. 29.05.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Grāmatas “Pie omītes” atvēršanas svētki.
14.08.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Audiogrāmatas “Dzejas izlase” atvēršanas
svētki. 25.09.2024. (Foto: Ieva Jēkabsone)

Strazdulēnu skola “Lieto internetu gudri!”.
2024. gada Pasaules medijpratības nedēļa.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Diskusija “Neuzķeries!”. 23.10.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Lekcija “Ar ko draud cukura diabēts un kā šos
draudus mazināt”. 06.11.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Vēstures stunda bibliotēkā. 11.11.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Noveles vieglajā valodā “Nāves ēnā”
atvēršanas svētki. 13.11.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Pērļošanas darbu izstādē “Nostalgija”.
2024. gada oktobris, novembris.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Muzikāla pēcpusdiena “Tur zinu tevi, zeme
senā”. 20.11.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Rītausmas lasījums. 22.11.2024.
(Foto: Ketija Zuša)

Adventa laika lasījumi 04.12.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)

Tikšanās ar Baibu Baikovsku. 13.12.2024.
(Foto: Ieva Jēkabsone)